

Svenska örlogsfartyg 1561-1570

Jan Glete

Ursprungligen upprättad i februari 2006, revideras löpande.

Detta är en arbetspromemoria. Resultaten är preliminära, de revideras löpande och på vissa ställen finns anteckningar om behov av ytterligare kontroll av källor. Texten innehåller ett stort antal förkortningar och hänvisningar som kan vara svåra att förstå för den som inte är insatt i källmaterialet. Promemorian utgör en del av underlaget för "List of Swedish warships, 1521-1721".

Inledning

"Sammaledes finnes the många schep samm hadhe tu eller trij åtskillige namn huilcke man kunde icke tilfyllesth utransaka effter thz enn part scippare wåre döde som man skulle haffwa besked uthaff".

Kammarens anteckning på Marcus Hansons Räkenskap för Stora Arkliet på Stockholms slott pro anno 1565 (SH 12:6, handlingen felplicerad sedan gammalt, borde ligga i AR)

Omfattning och avgränsningar

Detta är en sammanställning av arkivdata för en historisk fartygslista över svenska örlogsfartyg åren 1561-70. Syftet är att klarlägga fartygens tillkomst (år, byggnadsplats eller tidigare ägare, omständigheter), fartygsnamn och kontinuitet (d v s vilka fartygsnamn i källmaterialet som motsvarar ett fartyg) samt avgång ur fartygsbeståndet (år, ort, omständigheter). En bedömning har även gjorts av om fartyget gjort tjänst som örlogsfartyg eller enbart som transportfartyg. En rad gränfall finns under detta decennium, då många fartyg användes som transportfartyg och fetaliefartyg (proviantfartyg) och samtidigt var lätt beväpnade. Gränfallen har tagits med även om de bedömts som icke stridande fartyg. Helt obeväpnade transportfartyg (skutor, m m), av vilka det fanns ett stort antal, har inte undersökts systematiskt.

Örlogsfartygen har indelats i större örlogsskepp, mindre örlogsfartyg samt galärer. Nedre gränsen för större örlogsskepp är ett displacement i storleksordningen 300 ton. Under denna gräns finns främst barkar, bojorter och pinkor men även ett antal mindre "skepp". Någon nedre gräns för farkoster har inte använts utan alla farkoster med beväpning har beaktats, dock med undantag för håpar och espingar. De samtida källorna ger sannolikt ingen fullständig bild av hur många espingar som varit beväpnade. Det är troligt att de större skeppens espingar normalt varit lätt beväpnade (beväpning ingår då i skeppens arkliuppbörd). Håpar (roddfartyg av finsk typ) synes enbart ha använts av hovet och var inte avsedda som örlogsfartyg även om de var beväpnade.

Listan avser endast att vara fullständig i fråga om örlogsfartyg, d v s beväpnade fartyg avsedda för strid. Denna grupp av fartyg började urskiljas redan av samtida administratörer. Under 1560-talet framträder i slottsräkenskaperna, i synnerhet i Finland, en tydlig åtskillnad mellan "Kungl Majts örlogsskepp" och "slotsens" egna skepp, jakter, skutor och båtar. I huvudsak försvinner skeppsgårds- och varvsräkenskaperna ur de olika slottens räkenskaper under detta decennium, som det förefaller genom en medveten avskiljning av en expanderande och specialiserad verksamhet. Den äldsta handling som finns bevarad med syfte

att enbart redovisa fartyg (till skillnad från de talrika räkenskaper som redovisar folk och materiel fartygsvi) är en odaterad handling, av sammanhanget att döma från vintern 1559/60 (M 1761). Den upptar både kungliga fartyg och 79 adliga och borgerliga skepp (ett blad med 36 sådana skepp saknas) och i rubrikerna över de kungliga fartygen finns tillagda ordet "örligz" framför skepp. Galärer redovisas här under särskild rubrik, dock endast i Stockholm. Listan upptar endast fartyg som vi vet kunde användas som stridsfartyg, inte de talrika kungliga transportskutorna.

Ett "Register på Kong Mattz min aller nådigste herres Egne och föröffredhe Örligx Skip till anno 1565" finns i två versioner, ett koncept (med något avvikande och äldre information) i M 1272 och en renskrift i SMHF 2:6. Denna lista är av särskilt värde genom att den anger lästetal var varje fartyg. Fartygen i listan är indelade i segelskepp och galärer och egna och erövrade fartyg. Det finns i denna lista en del fartyg som inte kom att göra tjänst som örlogsfartyg utan som transport- och fetalieskepp, men ett stort antal små transportfartyg är inte medtagna och syftet med den synes ha varit att inför 1565 få överblick över beståndet av fartyg som kunde göra tjänst som örlogsfartyg. Flera andra listor med uppgifter om hövitsmän och förslag på besättning anger också uttryckligen att det rör sig om örlogsskepp och ett Register från 1568 (från Lagus samling till RA 1995, nu SH 21:4) upptar örlogsskepp samt under särskild rubrik fetalieskepp. Fetalieskepp finns också som en särskild rubrik i Proviasträkenskaper för 1566-68 och i vissa arkliräkenskaper från samma tid har antecknats att fartygen var fetalieskepp. Detta tyder på att det ansågs som avvikande att sådana var (sannolikt rent defensivt) beväpnade. Det finns slutligen tre listor som uttryckligen räknar upp antalet örlogsskepp för året 1570 (planeringshandling i M 1761, listor över örlogsskepp som varit i tjänst i Sandbergska samlingen, Z 2779-80 och SH 25:2).

För hela 1560-talet gäller att arkliräkenskaper är talrikt, sannolikt i stort sett komplett bevarade (brister i mitten av årtiondet är förmodligen beroende på samtida redovisningsproblem, inte arkivförluster) och detta ger god möjlighet att bedöma vilka fartyg som verkligen var avsedda som stridande enheter. De gränsfall som finns har tagits med i listan för att utreda hur fartyget bör klassificeras. De som bedömts som icke-stridande enheter har skrivits med mindre stil.

Fartygsnamnen vållar under 1560-talet inte fullt så stora problem som under Gustav Vasas, Johan III:s och Sigismunds regeringsperioder. Det finns dock osäkerhet kring dels erövrade fartyg, särskilt små, som ofta figurerar under flera olika namn innan ett namn stabiliseras i räkenskaperna, dels vissa fartyg med ursprung i Finland som 1563-65 uppträder under flera helt olika namn och där de sekundära namnen dessutom flyttar mellan olika fartyg.

Fartygsbeståndet vid periodens början bygger på Jan Glete, "Svenska örlogsfartyg, 1521-1560: Flottans grundläggning under ett tekniskt brytningsskede", *Forum Navale*, 31, 1977, s 23-119. Där finns uppgifter om när och var fartygen byggts.

Displacement

Displacement anges i metrisk ton för att ge en *ungefärlig* uppfattning av fartygens storlek. För fartyg över 1,000 ton har displacementen avrundats till jämna 100-tal ton, för fartyg mellan 300 och 1,000 ton till jämna 50-tal ton, för fartyg mellan 100 och 300 ton till närmaste 25-tal ton och för fartyg under 100 ton till närmaste 10-tal ton. En fullständig redogörelse för hur displacement beräknats för varje individuellt skepp kan inte ges här. Däremot anges med mindre stil för varje fartyg de viktigaste uppgifterna som använts för beräkningarna.

Lästetal: När annat inte anges är uppgiften från fartygsregistret från 1565 (SMHF 2:6). Lästetalen i detta register synes vara omsorgsfullt uppskattat av samtida bedömare. Lästen är av allt döma en 18 tunnors läst, motsvarande ungefär två tons vikt. Fartyg kan enligt gängse tumregler (från 1700-talet) anses ha en nettovikt utan last om ca hälften av den last de kan föra. Det totala displacementet för ett fullt lastat fartyg blir då ungefär en och en halv gång lastens maximala vikt. Med en läst på ca två ton kan lästetalet multipliceras med tre för att få fram ett ungefärligt displacement i ton. Beräkningen är givetvis ungefärlig och förutsätter att källans uppgift om lästetal bygger på en sakkunnig uppskattning.

Kabelstångens omkrets: Denna anges i tacklingsinventarier för 1556 (SH 4:4), 1557 (SH 4:8), 1558 (SMHF 1:17), 1566 (SH 15:2), 1568-73 (SH 28:1) samt i en rad inventarier från 1573. För enstaka fartyg finns uppgifter i andra källor. Ett ankartågs genomskärningsarea står ungefärligen i proportion till ankarets vikt och det största ankarets vikt för varje fartyg bör stå i ungefärlig proportion till fartygets displacement. Approximativt står fartygens displacement i proportion till kvadraten på den grövsta ankarkabelns omkrets. Man måste dock kontrollera att fartygen verkligen har sitt tjockaste ankartåg i inventariet, vilket kan göras genom jämförelser mellan olika år.

Besättning: Här används i huvudsak de normativa listorna för 1557 (SMHF 1:16), 1565:1 (M 1848), 1565:2 (M 1272), 1578 (SMHF 4:8) och 1579 (SH 35:2). Besättningarna kan antas stå i ungefärlig proportion till fartygens storlek men de olika normativa listorna har olika normer för hur stor besättning flottan ska ha.

Bestyckning: Endast ett urval av bestyckningens styrka har tagits med, främst för att finna den "normala" eller "maximala" bestyckningen under årtiondet. Bestyckningen från senare hälften av 1560-talet var relativt stabil och kan anses som den "normala". 1570 var normerande för de bestyckningsplaner som upprättades 1579 och används här för de skepp som fanns då. För andra skepp används den maximala bestyckningen så långt den kan fastställas, även om kombinationen av kopparskytt, järnskytt och stenbössor gör att sammanräkningar måste bli mycket approximativa.

Det bästa måttet på bestyckning för att beräkna displacement vore kanonernas totala vikt men detta saknas i stort sett, även om uppskattningar kan göras. För närvarande har endast beräkningar gjorts av artilleriets effekt på varje fartyg, mätt som total vikt av de projektiler det kunde avfyra. Artilleriets effekt har beräknats efter de vikter i skålpund som anges för runda lod i kontraktet med kanongjutarna 1564 (Th Jakobsson, *Beväpning och beklädnad*, supplementvolym II till *Sveriges krig 1611-1632*, Stockholm, 1938, s 35-37):

hel kartog	40
3/4 kartog	30
1/2 kartog	20
notslinga	20
fältslinga	10
3/4 slinga	7
1/2 slinga	3
dubbel falkonett	2
enkel falkonett	1

Dessa vikter gäller endast kopparkanoner tillverkade från 1564 och några år framåt och det finns sannolikt många individuella variationer. Ett stort antal kanoner göts dock enligt detta kontrakt varför de angivna vikterna sannolikt är användbara approximationer. Effekten av en projektil avfyrad från en smidd järnkanon var dock väsentligt mindre än för en gjuten kopparkanon och en smidd kanon var väsentligt lättare än en kopparkanon med samma kaliber. För vikten av stenbössornas projektiler samt för smidda järnkanoner med mindre vanliga typbeteckningar, se *Glete 1977*, s 95f. Inga försök har här gjort att beräkna vikt och effekt för alla lätta pjäser, falkoner och hakar) vilka i betydande antal ingick i fartygens bestyckning på 1560-talet. Eftersom de minsta fartygen ofta hade ett betydande antal lätta pjäser av en kaliber om mindre än ett pund (i en del fall enbart sådana pjäser) underskattas deras bestyckning i en sådan beräkning.

Alla beräkningar av artilleriets effekt är f n mycket ungefärliga och ofullständiga och bör inte användas för att dra några mer bestämda slutsatser.

Underlag till sammanställningen

De arkivserier som undersökts är främst Skeppsgårdshandlingar, Strödda militiehandlingar före 1631/flottan, Löningsregister, Provianträkenskaper, Kaperiräkenskaper, Varuhus och Handling, Finska Cameralia, Sandbergiska samlingen, Arkliiräkningar (KrA) och M-samlingen. Landskapshandlingar och Finska Riksarkivets serie Äldre räkenskaper (i huvudsak finska Landskapshandlingar) har undersökts selektivt för att finna information från orter (främst kungliga slott och gårdar) där andra uppgifter visar att fartyg byggts eller underhållits. Riksregistraturet har undersökts med hjälp av Axel Zetterstens och Dan Johanssons excerpter om flottan, kompletterat med egna läsningar av vissa brev. Andra serier i Riksarkivet och Krigsarkivet har excerperats endast i den mån arkivförteckningar och andra uppgifter givit anledning att misstänka att uppgifter av intresse kunde finnas.

De typer av handlingar som främst har använts är

- Brev som ger upplysningar om flottans fartygsbestånd (främst RR och M-samlingen)
- Register över örlogsfartyg samt planer och förslag beträffande hövitsmän och besättning på skeppsflottan (SH, SMHF, M-samlingen)
- Skeppsinventarier samt den från 1568 retroaktivt upprättade Skeppsrullan (SH, Sandbergiska samlingen)
- Arklieregister: register över de arkliersedlar som flottans fartyg hade på uppörd fördelade på fartyg och därmed även ett register över beväpnade fartyg (SH, SMHF, SMHA D (arkli), AR)
- Skeppsgårdsräkenskaper: material levererat till skeppsgårdarna och vidare levererat till fartygen (SH, SMHF, Landskapshandlingar, Äldre räkenskaper i FRA)
- Varvsräkenskaper: räkenskaper från varv i landsorten som omfattar såväl materiel som proviant och avlöning (SH, SMHF, LH, Äldre räkenskaper i FRA)
- Mantalsregister (SH, SMHF)
- Löneregister: pengar och kläde (SH, SMHF, LönR, LH)
- Provianträkenskaper (SH, ProvR, LH, Äldre räkenskaper i FRA)
- Arkliiräkenskaper: leveranser av arkliemateriel till fartygen från arkliets förråd och återleveranser från fartygen till förråden, även uppgifter om arkliersedlar som förlorats vid fartygsförluster eller följt med skänkta och sålda fartyg (AR)
- Kaperiräkenskaper: ger främst uppgifter om kapat gods men ofta även namn på kapade fartyg (KapR).

Stavning

Stavningen har normaliserats, främst för att underlätta sökning i dator. Sammansatta namn av typen Nyköpingsbarken både särstavades och skrevs ihop i det samtida källmaterialet, t o m i samma handling. Här tillämpas i huvudsak särstavning.

Disposition

Fartygslistan är indelad i:

Större örlogsskepp (minst 300 ton)

Mindre örlogsfartyg: Skepp, barkar, bojorter, pinkor, jakter

Galärer

Inom varje kategori är fartygen indelade i:

fartyg som fanns i början av 1561

fartyg som nybyggts för flottan 1561-70

fartyg som köpts till flottan 1561-70

fartyg som erövrats och tagits i tjänst 1561-70

Namn på fartyg som fanns vid periodens början skrivs med *kursiv stil*. Namn på fartyg som tillkommer under perioden skrivs med **fet stil**. Alternativa namn som kräver särskilt utredning skrivs understruken. Text om fartyg som utretts men inte ansetts höra hemma bland örlogsfartyg under denna tidsperiod skrivs med mindre stil.

Förkortningar

AR	Arklikräkningar (Krigsarkivet)
Arkliinv	Arkliinventarium; inventarium över arkli vid viss tidpunkt
Arkliereg	Register över arkli ombord på fartyg (årliga) finns främst i SH
Arkliiräk	Arkliiräkenskap; räkenskap över arkliipersedlar under ett år
Depl	Displacement (underlag till uppskattning av)
FRA	Finska Riksarkivet, Äldre räkenskapsserien (i huvudsak finska landskapshandlingar)
HKR	Hertig Karls registratur
J	Järnkanoner
ing	ingående
inv	inventarium, inventarier
K	Kopparkanoner
KapR	Kaperiräkenskaper
KrA	Krigsarkivet
L	läster
LH	Landskapshandlingar
LönR	Löningsregister
MR	Militieräkningar (Krigsarkivet)
p	pund
ProvR	Provantränskaper
RA	Riksarkivet

RR	Riksregistraturet
SH	Skeppsgårdshandlingar
skg	skeppsgård
Skgr	Skeppsgårdsräkenskaper (i SH och SMHF)
SMHF	Strödda militiehandlingar före 1631, Armén
SMHF	Strödda militiehandlingar före 1631, Flottan
SR	Skeppsrullan (årlig räkenskap och inventarium över fartygens inventarier, finns i SH och i någon mån SMHF)
Sth	Stockholm
utg	utgående
u å	utan angivet år
"	tum

Större örlogsskepp

Fanns i början av 1561

Elefanten

1200

Gick på grund i Kalmarsund 16/8 1564 (*Tegel 1751*, s 123). Bärgad, men sjönk under reparation vid Björkenäs i sep 1564 (RR 18/9-64).

Depl: 400 L; 1560: 19" 14" 10" (10/1560, f d Rött Nr 233, excerpt i Hj Börjesons samling, KrA, vol 42); 1560: 454 p, 1562 (SH 8:5): 491 p, 1563-64: 424 p. De utgrävningsresultat som publicerats av Carl Ekman i *Svenska flottans historia*, 1, 1942, s 89-98 indikerar ett displacement i storleksordningen 1200 ton.

St Erik

1100

Kvar till 1571.

Depl: 350 L; 1566: 18" 18", 1568: 18" 15", 1573: 18" 18"; 1565:1: 720 man, 1565:2: 673/683 man, 1578: 455 man, 1579: 701 man; 1562 (SH 8:5): 345 p, 1569/70: 374 p, 1579: 356+ p.

Leonen, Lejonet

1000

Nämnd i SkgR 25/2-62 som Gamle Leonen. Lämnades 1562 vid Älvsborg i då den knappt kunde flyta (Carl Ekman i *Tidskrift i Sjöväsendet 1946*, s 55). Inte med i arkliinventariet för skepp som 1562 kom från Älvsborg till Stockholm (SH 8:5). AR 1561/6b: I Älvsborg bekom fienden 1563 visst arkli som varit på Gamle Lejanen (preciseras i AR 1563/21 till 2 10", 2 skärbräckor, 2 6", 2 5", 1 4").

Depl: 1556, 1558: 18"; 1541/2: 379 p, 1544: 288 p, 1559-60: 360 p.

(Svenske/Store) Hector

900

Under byggnad i Stockholm sedan 1560. Fick arkli i juni 1563 (AR 1563/20). Kvar till 1571.

Depl: 300 L; 1566, 1568, 1573, 1576: 19" 18"; 1565:1: 596 man, 1565:2: 490/510 man, 1578: 350, 1579: 589 man; 1563 (SH 9:3): 256 p, 1565: 262 p, 1567/8-1569/70: 262 p (?), 1579: 188 p.

Finske Svanen

750

Upptagen i inventarium för hertig Johans skeppsgård 1561 (K 341), men tillhörde av andra räkenskaper att döma från 1561 den kungliga flottan. Kvar till 1571.

Depl: 250 L; 1561: 17" 11" 10", 1566, 1568: 18" 16"; 1565:1: 334 man, 1565:2: 476 man; 1562 (SH 8:5): 164 p, 1564: 202 p.

Ängeln

600

Kvar till 1571.

Depl: 200 L; 1556-57: 14", 1558: 15", 1560 saknar ett om 15", 1566: 14", 1568: 16" 14"; 1565:1: 244 man, 1565:2: 284 man; 1559/60: 234 p, 1562 (SH 8:5): 220 p, 1563: 217 p, 1564/5: 218 p.

Draken

400

F d stor galär (galeass), ombyggd eller enbart omklassificerad till skepp. Sven Hallandsfar (tillika gårdsskeppare?) skeppare i SkgR 1561 (SH 7:3). Nämnd 1562 i LönR, vol 1. I

Upplands Handling 1563:32, Sth slott finns utspisning för skeppen där Draken, vecka 14, skeppare Sven Hallandsfar står först, före Elefanten, besättningen synes finnas kvar i dito vecka 25, borta i dito vecka 31. Inte senare nämnd.

I tackelinv 1566 finns långt ned (tillagt 1567?) en Svenske Draken utan egentligt inventarium, jfr dock Sundske Draken 1567.

Depl: 1556-58: 12"; 1541/2: 90 p, 1544: 80 p.

Troilus

300

Kvar till 1571.

Depl: 100 L; 1566, 1568: 12"; 1565:1: 140 man, 1565:2: 152 man; 1561: 53 p, 1569/70: 54 p.

Nybyggda 1561-70

Finske Björnen

501-1000 (?)

Skepp byggt för hertig Johan i Åbo 1560/1-62. Skeppsbyggmästare: Mäster Jakob. 29/8 1560 kvitterar M Jakob skeppsbyggare 3 skeppund, 6 lispund och 7 skålpund loppe järn till "Ny kraffwels bultter" 29/8 1560 och den 29/1 1561 kvitterar skeppsgårdsskrivaren Hans Raffuelsson 4 stycken till skeppsköl och stamstycke samt 18 ekplankor från borgaren Lasse Andersson i Åbo (K 341). Eftersom Svanen var färdig och i tjänst före aug 1560 (K 341) betyder detta att ett nytt bygge kom igång 1560/1. Detta bör vara Nya Kravelen, skeppare Anders Persson, nämnd sist i lönelängd okt 1561 i Åbo (K341) men inte i inventariet till 1562, Åbo skeppsgård (SH 7:15). Nya Kravelen får 1561 buldan, segelduk (valmar), uppbördsmän Hans Rasmusson (FRA 897, f 61); bräder till Stora Kravelen (FRA 897, f 66). 1562 användes 637 timmermansdagsverken på Stora Kravelen, även målningsarbeten. Stora Kravelen är med säkerhet inte identisk med Hamburgs Kravelen (FRA 939). Finske Björnen fick 11/5 och 4/8 1562 kittlar av koppar; bultar och spik kvitteras 4/8 (FRA 940). AR 1562/18 Åbo: räkenskap på utgift för Finske Björnen under polska resan 1562. Utspisning av upp till 299 personer 1562, nämnd 2/6 till 13/9 1562 (Handlingar ang kungliga och furstliga hov, Slottsarkivet). Inte senare nämnd. Förlorad under striderna i Åbo 1563?

Depl: inga data utöver att skeppet kallas "Stora Kravelen" och har 299 personer ombord på en fredstida resa 1562.

Mars

1800

Byggt vid Björkenäs 1561-63. Skeppsbyggmästare: Mäster Hollinger. SkgR Björkenäs 1561 (SH 7:16): köl, bakstam, sandbord. SkgR Björkenäs 1562 (SH 8:7): bultar, spik. Fick något arkli i Kalmar 1563. RR 30/1-63: omfattande kanongjutning till det örlogsskepp som nu står på stapeln vid Kalmar. RR 29/8-63: Mars låg vid slottet i Kalmar, borde till Sth. Bör således ha sjösatts mellan jan och aug 1563. RR 21/9-63: till Jakob Bagge: se till att få upp Mars till Sth under hösten. I SkgR för Sth 1563. Med i arklireg 1564 (AR 1564/14). Sänkt i strid vid Öland 31/5 1564.

Namnet Makalös förekommer inte i källor från 1561-64. Det finns i Sven Elofssons *Paralipomena* (HSH 12, s 144) och hos *Tegel 1751*, s 120.

Depl: 1564: 579 p. Storlek: se även Carl Ekman, "The Swedish ship *Mars* or *Makalös*, *Mariner's Mirror*, 25, 1939, s 1-10, R. C. Anderson, "The *Mars* and the *Adler*", *Mariner's Mirror*, 25, 1939, s 296-299.

St Christoffer

600

Byggt vid Västervik 1562-63/4. Skeppsbyggmästare: Mäster Adrian. RR 18/11-61: skepp av Ängelns eller Svanens storlek ska uppsättas vid Västervik. RR 1/4-63 mat till skeppsbygget i Västervik. RR 1/11-63 Christopher i Västervik ska tillföras flottan. Med i arklireg fr o m 1564 (AR 1564/14). Kvar till 1571.

Depl: 200 L; 1566: 14", 1568, 1573: 16", 1576: 18" 16"; 1565:1: 295 man, 1565:2: 294 man, 1578: 200 man, 1579: 328 man; 1564: 138 p, 1568/9: 154 p, 1569/70: 158 p, 1574: 176 p, 1579: plan 119 p.

RR 16/11-61 ett skepp ska uppsättas vid Älvsborg av Ängelns eller Svanens storlek med Eskil Lorck som skeppsbyggmästare. I löneregister 1562 (halvårslön, SH 8:8) får dock Mäster Jakob (140 mark) och 32 skeppsbyggare lön vid skeppsbyggningen i Älvsborg. Sannolikt samme Mäster Jakob som samma år avlönas för helår (100 mark) i Åbo men med svårläst anteckning som kan betyda att han endast fått 50 mark (K 341). Hans tjänstgöring 1563 är okänd. Inget större kravellbygge pågick i Åbo mellan Björnens färdigställande tidigt 1562 och Memnons stapelsättning 1563/4 varför Mäster Jakob (Henriksson?) kan ha lånats 1562 från

hertig Johan för att bygga skepp i Älvsborg. *Zettersten 1890*, s 269 förmodar att Mäster Jakob var Jakob Richter, välkänd som slottsbyggmästare, men det förefaller mycket osannolikt.

Jungfrun?

1000

Byggd vid Älvsborg från 1561/2. Erövrad ofullbordad av danskarna 4/9 1563. Färdigbyggd 1564 som Svenske Jomfru och i dansk tjänst till åtminstone 1583 (Probst). Okänt om namnet var svenskt (kan det i så fall ha syftat på drottning Elizabeth?)

Depl: Bygger på danska data.

Krabaten?

900

Byggd vid Älvsborg från 1561/2. Erövrad ofullbordad av danskarna 4/9 1563. Färdigbyggd 1564 som Krabaten och i dansk tjänst till åtminstone 1583 (Probst). Okänt om namnet var svenskt.

Depl: Bygger på danska data.

Notiser om skeppsbyggen i Finland 1563-65

RR 14/10-63: två skepp ska påbörjas i Helsingfors under vintern och vara färdiga till våren. Ett skepp som byggs i Finland ska byggas färdigt (Erik tror att det sjösatts).

RR 14/6-64: till Henrik Simonsson om tackel, tåg och ankare till skepp som han byggt i Finland.

RR 3/8-64: två skepp i Helsingfors och två i Åbo ska utrustas (har tydligen inga namn, andra skepp nämns vid namn), min gissning: Memnon i Åbo, Enhörningen och Brommaren i Helsingfors, fjärde skeppet möjligen Åbo Klinkan men den borde ha lämnat Åbo tidigare.

LönR 1564 (SH 10:2): 4 båtsmän drog till Åbo, ska sätta upp ett skepp med Mäster Henrik; bör vara Henrik Mattson som var skeppsbyggmästare i Sth.

RR 1/12-64: till Thomas Thomasson skeppsbyggare, skepp om 200 läster ska uppsättas i Helsingfors (blev Renen, som dock blev mindre).

RR 28/4-65: nya skeppet under byggnad i Helsingfors ska bli färdigt denna sommar, måtte bli va gjordt tillrede uti lika längd Elefanten, inte så djupgående.

RR 9/5-65: ett skepp så stort som Elefanten ska byggas i Ekenäs.

RR 26/5-65: Nya kravelen från Åbo ska heta Ufven. I lång lista på skepp RR 3/5-66 finns Uffven men inte Råbocken.

RR 26/7-65: de skeppstimmermän som arbetar i Västervik och Åbo ska till Stockholm för reparationer.

RR 13/2-66: nämns skeppsbygge i Åbo.

SH 13:6 (1565): Enhörningen, Råbocken i Narva. Finske Bramaren, Finske Kravelen, Finske Hjorten, Åbo Klinkan till Sverige. Enligt detta skulle Åbo Klinkan inte vara Råbocken, medan Memnon eller Råbocken kan vara Finske Kravelen men dokumentet kan vara felaktigt.

Fartygsregister 1565 (SMHF 2:6):

I Kalmar: 2 skepp i byggning (bör avse Tantheijen och Neptunus som dock byggdes i Västervik)

I Åbo: ett skepp i byggning och ett skall uppsättas (rimligen Memnon och Valen)

I Helsingfors: ett skepp i byggning som skall uppsättas (bör vara Renen)

(Finske) Brommaren

300

Byggd i Helsingfors 1563-64. Skeppsbyggmästare: antagligen Mäster Sigfrid, jfr Enhörningen. Tacklades och utrustades 1564 och våren 1565. Nämnd i räkenskaper 1563 som "Nya skeppet som byggdes" (FRA 3227, f 65, 67, 68), som Brommaren 1564 (FRA 3245 f 5) och som (Finske) Brommaren 1565 (FRA 3261, flerstädes). Bör vara Nya Helsingfors Skeppet i Fartygsregister 1565 i Narvas farvatten. Vart utrustad i Helsingfors och kom med lätt beväpning till Stockholm 1565. Fick arkliuppboörd där (arkliräk 1565, SH 12:3). Kvar till 1571.

Depl: 100 L; 1566, 1568: 12"; 1565:1: 100 man, 1565:2: 118 man; 1565: 74 p, 1569/70: 54 p.

(Finske) Memnon**300**

Byggd i Åbo 1564. Skeppsbyggmästare: Mäster Jakob Skeppsbyggare (FRA 991, f 45). Lärft och valmar till Memnon (skeppare Nils Larsson) kvitteras i Åbo 6/3 1565, kabelgarn till Memnon (Nils Olsson) kvitteras i Åbo 6/3 1565, borrat pumpar till Nya skeppet, bultar, ankare, tjära till Nya Skeppet som byggts i Åbo 6/3 1565 (FRA 1016, f 51, 55, 56, 62). Nils Larsson skeppare på Kravelen 4/5 1565 (FRA 1019). Kom beväpnad från Åbo 1565 (arkliräk 1565, SH 12:3). Har tidigt kallats Finska Kravelen (SH 12:7: Finska Crawelen med marginalanteckning: heter (?) Mempo 27/5). RR 26/5-65: På förfrågan meddelar Erik XIV att Nya Kravelen från Åbo ska heta Uven. Heter Finske Memnon i lista 1570 (M 1761). Kvar till 1571.

Depl: 1566, 1568, 1573: 12"; 1565:1: 134 man, 1565:2: 145 man; 1565: 70 p, 1566/7-1570/1: 63 p.

Renen**400**

Byggd i Helsingfors 1565-66 där ett skeppsbygge/nytt skepp omtalas dessa år, dock aldrig där omnämnt med namnet Renen (FRA 3251, 3277). Skeppsbyggmästare: bör vara Mäster Sigfrid. Bör vara det skepp som nämns i RR 1/12-64 och 28/4-65 (enligt uteslutningsmetoden). Vissa leveranser från Åbo till skeppet som byggts i Helsingfors 15/4 och 13/5 1566 (FRA 1041, 1044). I arkliinv 30/9-66 (SH 18:1). Kvar till 1571.

Depl: 1566: 13", 1568: 14" 13"; 1566: 63 p, 1570/1: 65 p.

Tantheijen**700**

Byggd vid Västervik 1563?-66. Skeppsbyggmästare: Mäster Adrian. Kan vara det andra skepp i Västervik som nämns i RR 1/11-63 (det ena är St Christoffer). Inte med i listan på flottan i RR 3/5-66. Med som bestyckat i arkliinv 30/9-66. Kvar till 1571.

Depl: 1566, 1568 73: 18" 14"; 1566/7: 114 p, 1567/8: 178 p, 1570/1: 195 p.

Neptunus från 1569 Röde (Store) Draken**2000**

Byggd vid Västervik 1564-67. Skeppsbyggmästare: Mäster Adrian. RR 2/11-64: kungen har vid Västervik låtit uppsätta stäv och köl till ett skepp något större än Mars. Uppdrag till Adrian om detta i RR 8/11-64. Byggnadsanvisningar till Adrian i RR 28/3-65. RR 20/8-66 skeppsbyggning i Västervik fulländad, dagsverken till Kalmar slott i stället. RR 29/9-66 båtsmän till Västervik och uppöse det skepp där nedersjunket är. Skeppet hade kommit till skada vid sjösättningen och sjunkit, ska tas upp, repareras och föras till Sth. RR 2/6-66 skeppsbyggmästaren från Västervik till Erik. RR 7/1-67, skeppet bärgat, måste föras till Sth till våren. RR 30/3-67 skeppbygget i Västervik går långsamt. RR 15/4-67 ska till Sth: ska ha 2 hela kartoger, 7 halva kartoger, 2 fältslangor med halvkartoger (står så). Kvar till 1571.

Depl: ska byggas något större än Mars; 1566: 21" 18" 15" 11", 1568: 21" 18" 15" + 20" 18", 1573: 21" 20" 18" 18" 15", 1576: 21" 20" 18" 17"; 1578: 620 man, 1579: 1213 man; 1568: 514 p, 1570/1: 594 p, 1579: 580 p..

Valen (Hualen)**1200**

Byggd i Åbo, enligt odaterad handling, Sandbergiska samlingen Z 2932. Skeppsbyggmästare: bör vara Mäster Jakob. Omfattande materialleveranser till Mäster Jakob i skeppsgården i Åbo 1565 (FRA 1016, f 61). Inga motsvarande leveranser för 1566-67; förefaller ha funnits separat SkgR för Åbo. ProvR 1567, Valen får prov från Åbo slott, RR 4/2-67: Skeppet som byggts i Åbo ska vara färdigt till våren, RR 15/4-67 skeppet byggt i Åbo föregående år är nästan färdigt. Kvar till 1571.

Depl: 1568: 20" 19" 18", 1573: 19" 18", 1576: 19" 18" 18"; 1568: 418 p, 1569/70: 444 p.

Kämpen (ex Draken)**900**

Skgr Sth 1565 nämner leverans till Älvkarleby skeppsbyggning. I odaterad handling Sandbergiska samlingen, Z 2932 står att Draken byggs i Älvkarleby. Skeppsbyggmästare:

okänd (I Beställningsregister 1569 nämns skeppsbyggarna Urban Mens och Jacob Sielender, i lönelängd för Sth skg 1571 finns M Jakob skeppsbyggare, LönR, vol 5, Uppland).

). ProvR 1568, nya skeppet som byggs i Gävle nämns 20/10-68. M 1761 proviantplan för 1570 (dec 1569?) nämner Nya Skeppet uppbyggt i Älvkarleby. Inte med i ing arkliinv till 1570, får arkliuppbörd 1570. Kvar till 1571.

Depl: 1570, 1573, 1575: 17", AR 1574/13: 18" 17" 16" 14" (plan); 1578: 350 man, 1579: 629 man; 1570: 234 p, 1579: 234 p.

Köpta och lånade 1561-70

Morianen, Hamburgs Kravelen

300-500

Morianen köpt 1561 med 12 mindre skytt och skänkt till hertig Johan (AR 1561/6b). Enligt K Mt och Anders Sigfridssons befallning fick Johan med skeppet 20/7 1561: K: 4 ½ kartoger, 2 ½ slangor, samt 13 lätta skytt. Morianen nämns därefter inte.

Hamburgs Kravelen tillhörde hertig Johan: nämnt i SkgR 1561 22/7-61, i löningsreg Åbo slott okt 1561 (K 341), i inventariet i Åbo till 1562: märs på stor- och fockmasterna (SH 7:15), AR 1562/18 Åbo: räkenskap på utgift under polska resan 1562. Omnämnd i räkenskaper för Åbo slott 1562 (FRA 939, 940).

Hamburgs Kravelen bör vara identiskt med Morianen ovan, typer av skytt till större delen samma (fast rätt vanliga typer). Nils Larsson skeppare 1561 (K 341) 1562, kallas även skeppare på Lilla Kravelen (Handlingar ang kungliga och furstliga hov, SIA): bör betyda att detta skepp var mindre än den samtidigt nämnda Finske Björnen. Manskap avlönas 20/1 1564 för 1563 (SH 10:3). Förlorad under striderna i Åbo 1563?

Depl: 1561/2: 11" till pliktankare; 1561: 86 p.

LönR 1561 (SH 7:13) avlönas Nyköpings Skeppet, Stockholms Skeppet och Gävle Hjorten i Älvsborg RR 4/10-61 uppehåll inte hyrskeppen längre i Älvsborg men gör upp med dem att de ska vara tillstädes i vår igen LönR 1562 (SH 8:6) avlönas Nyköpings Skeppet, Gävle Kravelen, Gävle Hjorten, Gävle Holken och Stockholms Skeppet i Älvsborg.

Åbo Skeppet nämns i VoH Sth slott, okt 1563 och bland små fartyg vid hovet i Stockholm 1564 (SH 10:3). Kanske Funske skeppet för vilket Klas Fleming kvitterar proviant 29/7 1563 (SH 9:7). Inte identisk med Åbo Märspinken, kanske med Åbo skutan.

Förgyllde Lejonet

450

Köpt (i London?) 1562 med 29 järnskytt (AR 1561/6b). Betalt 15/8-62 till skepparen som följt Gyllene Lejonet från London till Älvsborg och Sth (RKB 40:2). Fattade eld och sjönk i slaget vid Bornholm 7/7 1565.

Depl: 150 L; köpt 1562: 73 p, 1562 (SH 8:5): 76 p, 1563 (SH 9:3): 69 p, AR 1564/15: 88 p.

Pelikanen/Baggen

450

Tillhörde Jakob Bagge, köpt med skytt 1563 (AR 1561/6b). Leverans av 30 skytt från StA 10/5-63 (AR 1563/20). Med i arklireg 1563 (SH 9:3).

Inte med besättningslistan 1565/6 (M 1848). Inte med i listan på flottan i RR 3/5-66. Inte med i arkliinv 30/9 1566. AR 1566/2: uppbörd på 20 kopparskytt från Baggen, avrustad? Inte med i inventarielistan 1566 (SH 15:2).

Depl: 140 L; 1565:1 290 man; 1563 (SH 9:3): 18 (28?) p, 1564/15: 28 p, 1565 (SH 12:3): 72/74 p.

Svenske/Store/Stockholms Hjorten

450

Kan vara Hjorten som 1560 kom från Brouage med 205 läster salt, *Börjeson 1932*, s 100.

RR 7/2-63 Hjorten köpt för 10,000 mark örtug av Hans och Lasse Gammal. RR 1/3-63: det skepp som köpts av Hans Gammal ska till Amsterdam eller Antwerpen med träläst och hämta

kläde till krigsfolket. Köpt med skytt 1563 (AR 1561/6b). AR 1563/20 13 skytt köpta av Hans Gammal, borgare med ett skepp. Med i arklireg 1563 (SH 9:3). Kvar till 1571.
Depl: 140 L; 1566: 15", 1568: 16" 15" 15"; 1565:1: 296 man, 1565:2: 262 man; 1563 (SH 9:3): 54 p, AR 1564/15: 63 p, 1565 (SH 12:3): 71/76 p.

Gävle/Brune Björnen, 1563/4: Gävle Kravelen eller Gävle Hjorten, i Fartygsregister 1565
Gävle Kravelen, ändrat till Björnen **450**

AR 1562/13: lite skytt levererat från Gävle Kravelen som följde Elefanten från Älvsborg. Gävle Kravelen med i arklireg 1563 (SH 9:3). Kallas i AR 1564/15 Gävle Hjorten (samma bestyckning som Gävle Kravelen i SH 9:3) AR 1567/1 uppbörd av 18 järnskytt av Gävle stad som borgare utgjorde med Björnen. Kvar till 1571.

Depl: 140 L; 1566: 15", 1568: 15" 14" 13"; 1565:1: 190 man, 1565:2: 170 man; 1563 (SH 9:3): 44 p, 1565 (SH 12:3): 46/57 p.

Manskap och i viss mån bestyckning indikerar ett mindre deplacement än Hjorten och Baggen, men ankartåg pekar på minst 450 ton.

Gävle Hjorten

LönR 20/5-64 Gävle Hjorten eller Buffeln, VoH Sth slott 1563: Gävle Kravelen/Gävle Hjorten, samma skeppare? AR 1564/15 har Gävle Hjorten.

I Viborg 1564 nämns Gävle Hjorten 19/4 (FRA 5253), nämnd i FRA 5265, f 66 Sten Larsson, FRA 5266 (arkli 19/4): Anders Björnsson men i den sistnämnda är Hjorten överstruken och ändrad till Björnen. G Hjorten och G Björnen är samma skepp 1563-64 men tidigare har två olika funnits som hyrda.

Älgen

500

Kan vara Älgen som 1560 kom från Lissabon med 150 läster salt, *Börjeson 1932*, s 98. Inte med i Fartygsregister 1565, måste vara köpt 1565. Arkliräk 1565 (SH 12:3): inget ing inv, bestyckas detta år. Hela arkliuppbörden levereras till StA 1570. M 1761: plan 1570: avlagd till 1570, SR 18/5-73: åter till Stockholms stad 1572, och sedan sänkt vid Danviken.

Depl: 1566: 13" 11" 7", 1568: 13" 13" 11"; 1565:1: 240 man, 1565:2: 242 man; 1565 (SH 12:3): 107 p.

Samson

300

Köpt från Stockholms borgare 1565 (arklireg 1565, SH 12:3). Tillhört Hans Gammal? Kvar till 1571.

Depl: 1568: 12"; 1565:1: 170 man, 1565:2: 161 man; 1565 (SH 12:3): 47 p, utg 1566 (SH 12:8): 57 p, 4/10 1567 (AR 1567/3): 60 p.

Jonas van Emden

500?

Nämnd i slutet på lista 10/5-67 (SH 18:8). Uppbörd på skytt 12/5-67 (AR 1567/1). Med i arkliinv 4/10-67. Levererar hela artilleriet till StA 1569 utom 2 ½ slangor och 6 falkonetter av järn vilka återgick till holländaren som skeppet tillhörde (hade funnits när skeppet levererades) (AR 1569/2, arkliräk 1569, SH 23:4, kallas här även Hollands Jonas). Inte med arkliinv till 1570. SR 18/5-73 Åter till holländske ägaren 1572; 1568/78 Dito 1569. Finns inte i listan över flottan till 1570 i SH 25:2.

Depl: 1568: 14" 14" 13"; 4/10 1567 (AR 1567/3): 61 p.

Hollands Morianen, i LönR även Tyske Morianen

500?

Nämnd i slutet på lista 10/5-67 (SH 18:8). Med i arkliinv 4/10-67, Uppbörd på skytt 6/4-67 (AR 1567/1). ProvR 1568 Holl M, LönR 1568: Tyske M, inte med i LönR mickelsmässlön 1568, tackelinventariet 8/10 1568 (SH 28:1) och i sammanställningen över Rullan 1568/78. Bör således ha utgått före Johans maktövertagande sep/okt 1568.

Depl: 4/10 1567 (AR 1567/3): 55 p.

Fortuna, Greken**800**

RR 13/4-67 Borgaren Jakob Grek har låtit bygga skepp på egen bekostnad, Erik vill köpa det och sända det till Sth och rusta det till örlogs. RR 30/5-67 nämnd i lista på rustade skepp men finns i övrigt inte i några handlingar detta år.

LönR 1569: inte med i valborgsmässolön men mickelsmässlön till 19 man.

Inte med arkliinv till 1570, får arkliuppbörd 1570. Åter till Jakob Greks hustru 1572 (1568/78: hans änka, u å). SH 25:2, odaterad lista: till W de Wijk.

Depl: 1570: 18" 16" 15"; AR 1570/16: 124 p (?).

Erövrade 1561-70*1563***(Danske) Hercules****800**

Danskt örlogsskepp, erövrat i slaget vid Bornholm 30/5 1563. Med i arkliereg 1563 (SH 9:3). Har enligt tackelinventarier 1563 och 1566 fyra master: stor och liten mesan, men hade 1568 endast tre master. Återlämnat till danskarna 1571.

Depl: 200 L; 1563: 14½" (SH 9:6), 1566: 18", 1568: 17"; 1565:1: 460 man, 1565:2: 505/525 man; 1563: som erövrat 343 p, 1565/6: 350 p, 1566-1569/70: 330-334 p.

Danske Hector**300**

Danskt örlogsskepp, erövrat i slaget vid Bornholm 30/5 1563. Med i arkliereg 1563 (SH 9:3) och i ing inv till 1570; 1570 allt arkli levererat från skeppet. AR 1570/16 helt avrustad 1570; M 1761: 1570 avlagd; 1568/78: upplagd och sjunken vid Skeppsholmen 1571, SR 18/5-73: sjunken vid Holmen, danskarna fick tillbaka tackel och tåg 1571.

Depl: 100 L; 1563: 10" (SH 9:6), 1566: 11", 1568: 11"; 1565:1: 120 man, 1565:2: 118 man; 1563: som erövrat 61 p, 1565/6: 48 p.

Danske Hjorten**300**

Danskt örlogsskepp, erövrat i slaget vid Bornholm 30/5 1563. Med i arkliereg 1563 (SH 9:3). Återlämnat till danskarna 1571.

Depl: 100 L; 1563: 10" (SH 9:6), 1566: 12", 1568: 14"; 1565:1: 130 man, 1565:2: 140 man; 1563: som erövrat 66 p, (varav 64 j), 1565/6: 78 p, 1567/8-1569/70: 70 p.

Brune Lejonet**300**

Lybskt beväpnat handelsskepp, erövrat på Narvas farvatten 1563. Fick svensk bestyckning 1564 (AR 1564/14). Arkliarak 1569: skänkt med alla inv till Klas Fleming 1569. 1568/78: skänkt till Klas Fleming 1569; Arkliereg 1570 nämnt men utan inv. Kvar i SR 18/5-73, enligt hertig Karl köpt av honom från Willem de Wijk (HKR 1/6, 18/6 1573).

Depl: 100 L; 1566: 11", 1568: 12"; 1565:1: 130 man, 1565:2: 128 man; 1564/15: 45/55 p, utg 1566 (SH 18:1): 56 p.

Röde Gripen**300**

Lybskt beväpnat handelsskepp, erövrat på Narvas farvatten 1563. Fick svensk bestyckning 1564 (AR 1564/14). Kvar till 1571.

Depl: 100 L; 1566: 12", 1568: 13"; 1565:1: 108 man, 1565:2: 128 man; AR 1564/15: 41/45 p; 4/10 1567 (AR 1567/3): 51 p.

Gyllene Lejonet, Brokote Lejonet (så i LönR 1564 och odat lista, våren 1565, M 1761), svenskt namn: **Röde Lejonet** (i AR 1564/14)

300

Lybskt beväpnat handelsskepp, erövrat på Narvas farvatten 1563, enligt KapR 1:6: Lybske Förgyllda Lejonet. Fick svensk bestyckning 1564 (AR 1564/14). Kvar till 1571.

Depl: 100 L; 1566: 12", 1568: 13"; 1565:1: 128 man, 1565:2: 128 man; 1565 (SH 12:3): 38/67 p, utg 1566 (SH 18:1): 52 p.

I Viborg nämns 19/4 1564 Blå Lejonet, skeppare Nils Jönsson. Kan det vara Gyllene/Brokote? Färgen stämmer inte, men rätt region och Brune Lejonet nämns i samma handling.

St Göran

300

Lybskt skepp Sancte Jörenn som Svante Sture lät taga i Reval (KapR 4:1). M 1272, register på erövringar: finge de svenske iffrå Hermestaren i Liffland 1563 (?) (listan opålitlig). Med i arklireg från 1564 då den fick bestyckning (AR 1564/14). Erövrade av danskarna i slaget vid Bornholm 7/7 1565. Senast nämnd i dansk tjänst 1567 (Probst).

Depl: 100 L; AR 1564/15: 58 p.

1564

Förgyllda Duvan, Gyllenduvan

350

Lybskt beväpnat handelskepp, erövrade vid Bornholm 15/7 1564 (1564/14). M 1761: till 1570 skänkt till hertig Karl, odaterad lista i SH 25:2: till hertig Karl, SR 18/5-73: till hertig Karl 1572, 1568/78 skänkt till hertig Karl och fick sedan skottarna i betalning anno 1570; Arklireg och AR 1569/1c till hertig Carl 1570. Arkliräk 1570 Skeppet och en del skytt till hertig Karl. SMHA D 3: skänkt av K Mt till hertig Karl 1570. Någon tid senare Willem de Wijk på K Mt vägnar levererat skepp och skytt till de skotska ryttmästarna Anders Kett (Keith?) och Willem Kahun? för deras och deras ryttares besoldning för 8,000 mark.

Depl: 120 L; 1566, 1568: 14"; 1565:1: 142 man, 1565:2: 155 man; 1565 (SH 12:3): 64 p, utg 1566 (SH 18:1): 76 p.

Lybske Christoffer

300

Lybskt beväpnat handelsskepp erövrade vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3, AR 1564/14). Med i arklireg till 1570, enligt arkliräkenskaperna skänkt med all uppörd till herr Erik Gustavsson 1570. M 1761: till 1570 skänkt till herr E G, odaterad lista i SH 25:2: till herr E G, SR 18/5-73: dito 1572; 1568/78: dito 1570. HKR 1/6, 18/6 1573 hertigen köpte B L/köpte ett skepp från E G.

Depl: 100 L; 1566, 1568: 13"; 1565:1: 130 man, 1565:2: 128 man; 1565 (SH 12:3): 46 p, utg 1566 (SH 18:1): 68 p.

Lybske Hjorten

300

Lybskt beväpnat handelsskepp erövrade vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3, AR 1564/14). Kvar till 1571.

Depl: 100 L; 1566: 12", 1568: 13", 1573, 1576: 12"; 1565:1: 120 man, 1565:2: 128 man; 1565 (SH 12:3): 43/45 p, utg 1566 (SH 18:1): 42 p.

Böse Lejonet

600

Danskt örlogsskepp (ursprungligen Byens Löve, skänkt av Köpenhamn stad 1563), erövrade vid Öland 15/8 1564. Återlämnat till danskarna 1571.

Depl: 200 L (300 L, dansk uppgift, Probst, stämmer om det är 12 tunnors läst); 1566, 1568: 17"; 1565:1: 300 man, 1565:2: 350 man; 1564: som erövrade 64 p, 1564/5: 136 p, 1566/7: 117 p.

(Danske) David

450

Danskt örlogsskepp, erövrade vid Öland 15/8 1564. Återlämnat till danskarna 1571.

Depl: 150 L; 1566, 1568: 14"; 1565:1: 192 man, 1565:2: 232; 1564: som erövrade 71 p, 1567/8: 102 p.

(Danske) Morianen

300

Danskt örlogsskepp, erövrade vid Öland 15/8 1564. Återlämnat till danskarna 1571.

Depl: 100 L; 1566: 12", 1568: 13"; 1565:1: 110 man, 1565:2: 140; 1564: som erövrat: 41 p, 1565/6: 55 p.

Wendekåpan

600

Lybskt? Erövrat 1564 (AR 1564/14) (vid Öland?). Utrustad i Kalmar 1565 (arklireg 1565, SH 12:3). Kvar till 1571.

Depl: 200 L; 1566, 1568: 14" 14"; 1565:1: 160 man, 1565:2: 190 man; 1565: 74 p, 1567/8: 58 p.

1565

Pryssen

450

Königsbergskepp erövrat 1565 (KapR 4:2). Bör vara Könnsbergskeppet (vill behållas) 170 man på slutet av lista i M 1272: "första utredning 1565".

Hade bestyckning 30/9-66. Med i arkliinv till 1570. M 1761: hade till 1570 skänkts till herr Pontus de la Gardie; odaterad lista i SH 25:2: till Mäster Gilius, SR 18/5-73: till herr Pontus, återlämnad och till William de Wijk i betalning. Dito 1568/78. Arkliiräkenskap 1570: Arkli med skeppet skänkt till greve Per Brahe. Enligt AR 1569/1c fick Gilius skytten på Pryssen (inte skeppet) anno 70. RR 9/8 1572: Gilius får Pryssen i betalning (har således först återgått till kronan). RR 21/8-72: Gilius Packet och Casper Johansson får överta P. RR 11/2-73 G P har ännu inte övertagit P som ligger som vrak i Sth, han måste bestämma sig. RR 3/4-73: G P och C J ska få tackel och annat som är taget från Pryssen.

Depl: 1566: 13" 12", 1568: 15" 13" 12"; 1565:2: 170 man; utg 1566 (SH 18:1): 78 p.

Halvmånen/Månen

400

Erövrat 1565 (KapR 4:2). Med i slutet av lista "första utredning 1565", 129 man (M 1272). Hade bestyckning 30/9-66. Med i arkliinv till 1570. Odaterad lista i SH 25:2: till greve Per, SR 18/5-73 till greve Per Brahe 1572, 1568/78: till greve P 1579 (sic!), kom tillbaka 1575, förliste 1575. Arkliireg: till greve Per 1570; AR 1569/1c tillbaka 74 (men detta är skrivet c 1579).

Depl: 1566, 1568: 11" 10" 9"; 1565:2: 129 man; utg 1566 (SH 18:1): 68 p, 4/10 1567 (AR 1567/3): 78 p.

Jägaren, Jägarmästaren

1100

Danska örlogsskeppet Jaegermesteren, erövrat i slaget vid Bornholm 7/7 1565. Återlämnat till danskarna 1571.

Depl: 400 L (dansk eller lybsk uppgift, Probst); 1566: 18", 1568: 20" 18"; 1565:2: 704 man; 1565: som erövrat: 422 p, 1566/7: 327 p, 1570/1: 332 p.

1570

Danske Björnen

400

Danskt örlogsskepp, erövrat vid Bornholm 16/7 1570. Återlämnat till danskarna 1571.

Depl: 1570: som erövrat 80 p (AR 1570/4 varav 62 p gjutjärnskanoner).

Mindre örlogsfartyg: Skepp, barkar, bojorter, pinkor, jakter

Fanns i början av 1561

Finske Höken

175

Upptagen i inventariet för hertig Johans skeppsgård 1561 (K 341). Har från 1560/61 tillhört kungens fartyg. Har arkli under 1565, nämnd i lista på aktiva flottan i RR 3/5-66, i ProvR 1566 (SH 17:1), fetalieskepp i ProvR Sth slott 1566. Inte med i arkliinv 30/9-66, nämnd i AR 1566/2.

Depl: 60 L; 1561: 9" 8" 4" 4"; 1565:2: 76 man; 1560/2: 27 p, 1562 (SH 8:5): 32 p.

- Finske Falken* **150**
 Upptagen i inventariet för hertig Johans skeppsgård 1561 (K 341). Har från 1560/61 tillhört kungens fartyg. Sprängd i strid med danska flottan vid Warnemünde 11/7 1564, LönR 1564 (SH 10:2): borta i Rostock.
 Depl: 1561: 9" 8" 7" 5"; 1560/2: 21 p.
- Store Gripen* **175**
 I Fartygsregister 1565 ändrat till Gamle Gripen. Sänkt i slaget vid Bornholm 7/7 1565.
 Depl: 60 L; 1556-57: 9", 1558: 8", 1560 saknar ett om 11"; 1556/7: 201 man; 1544/5: 50 p, 1562 (SH 8:5): 32 p, 1564/15: 32 p.
- Långa Barken* **125**
 SH 13:6 (1565): "vilken kallas then gamble jagten". Förlist 1565 (arklireg 1565, SH 12:3).
 Nämd i kvittens i Åbo 28/12 1565 (FRA 1044).
 Måste vara Gävle Barken med skeppare Erik Gävle som nämns 20/8 1561 i Helsingfors (FRA 3196, f 27).
 Depl: 40 L; 1556-58: 8"; 1556/7: 163 man; 1555: 45 p, 1560/2: 33 p, 1563 (SH 9:3): 21 p.
- Västerviks Barken* **150**
 Kvar till 1571.
 Depl: 50 L; 1556-57: 8½", 1566, 1568, 1573: 11"; 1556/7: 163 man, 1565:1: 78 man, 1565:2: 91 man; 1555: 43 p, 1562 (SH 8:5): 31 p, 1570 (SH 24:9): 30 p.
- Kalmar Barken* **150**
 Kvar till 1571.
 Depl: 50 L; 1566: 11"(?), 1568, 1573, 1576: 12"; 1556/7: 141 man, 1565:1: 78 man, 1565:2: 91 man, 1579: 50 man; 1562 (SH 8:5): 37 p, 1579: 39 p.
- Nyköpings Barken* **150**
 Kvar till 1571.
 Depl: 50 L; 1558: 10", 1568: 12"; 1565:1: 78 man, 1565:2: 91 man; 1560/2: 43 p, 1562 (SH 8:5): 47 p, 1570 (SH 24:9): 45 p.
- Hollands Barken* **100**
 Förlist 1565 (arklireg 1565, SH 12:3). VoH Sth slott 1564: blev borte för Nye Djupet vid Stralsund 27/11 1564, hade fått leverans 16/12-64 (?).
 Depl: 30 L; 1560/2: 35 p, 1564/15: 30 p.
- Älvsborgs Barken* **150**
 Nämd f f g 1560, men är sannolikt identisk med den galeja som byggdes i Älvsborg 1556/57 och som omnämns där 1556-59. Kvar till 1571.
 Depl: 50 L; 1566: 10"; 1565:1: 68 man, 1565:2: 81 man; 1560/2: 26 p, 16/11 1567 (SMHA D 2): 12 p.
- Viborgs Barken* **125**
 Förlist 1565 (arklireg, SH 12:3).
 Depl: 40 L; 10" (FRA 5220, f 146); 1563 (SH 9:3): 18 p.
- Gamla Bojorten* **125**
 AR 1564/14: hela arkliinv bort 1564. Fartygsregister 1565: Orustad anno 64. AR 1565/22: Påvel Damitz fick G B 1565, fick 18 skytt till låns.
 Depl: 40 L; 1556-57: 10"; 1556/7: 181 man; 1541/2: 58 p, 1544: 52 p, 1560/2: 23 p.

Stora Råbojorten

125

Inte med i arkliinv 30/9-66. Förlist 1566 (AR 1566/2).

Depl: 40 L; 1556-57: 8", 1560: saknar ett om 9"; 1556/7: 107 man, 1565:2: 81 man; 1555: 39 p, 1562 (SH 8:5): 23 p.

Lilla Råbojorten

75

Inte med i listan i RR 3/5-66, inte med i arkliinv 30/9-66. Uppbörd av 10 k och 8 j skytt i AR 1566/2 StA.

Depl: 24 L; 1565:1: 62 man, 1565:2: 65 man; 1560/2: 13 p.

Gamla Pinken

Fartygsregister 1565: Gamle Mersepinken - L i Sth (tillagd sist med annat bläck). Inte med i något arklireg. AR 1566/22 Jöran Damitz fick 1565 G P för 350 daler med 8 skytt.

Depl: - L; 1556-57: 8", 1558: 6"; 1556/7: 126 man.

Hollands Pinken

I LönR, vol 1: nämnd 1562. Inte i arkliregister och inte i Fartygsregister 1565.

Depl: 1556/7: 81 man.

Lotsmans Pinken

75

I arkliinv 30/9-66, i arkliinv Viborg 17/11-67 (SMHA D 2), i arkliinv 20/12-68 i Viborg, all arkliuppörd levereras 1569 (SH 23:4). Ej i arkliräk ing inv till 1570. Med i plan 1570 i M 1761: i Stegeborg, inte i två andra listor på örlogsskepp utrustade 1570. SR 18/5-73 såld till en tysk; 1568/78: såld till en tysk, u å.

Depl: 24 L; 1560: saknar ett om 8", 1566: 10"; 1565:2: 71 man; 1560/2: 17 p, 17/11 1567 (SMHA D 2): 14 p.

Åbo Jakten

40

Skgr Åbo 1561 (SH 7:15) nämns Jakten: fock, stormast och stång, mesanmast. AR 1563/22 drog till Riga 1563. LönR, vol 4: 1563, Uppland: Åbo Barken (efter Viborgs Hinden, före Ålandsskuta). I FRA 991, f 45 (Åbo) nämns Slotsens jakt 2/6 1564. Senast nämnd i Fartygsregister 1565.

Depl: 14 L; 1561: 6" 4", 1561/2: 5" pliktankare; 1563: 3 p.

Gamla (Helsingfors) Jakten Nämnd f f g 1551, senast nämnd 1559/60.

Stora Nya (Helsingfors) Jakten

40

Byggd 1559. troligast att det är denna helsingforsjakt som finns som örlogsfartyg till 1565/6.

Depl: 14 L; 1563 (SH 9:3): 3 p.

Lilla Nya (Helsingfors) Jakten

Kan vara gårdsens jakt 1563-64.

Skärjebåten i Helsingfors

Kan vara gårdsens skärbåt 1563.

Någon av dessa helsingforsjakter finns kvar som örlogsfartyg till 1565/6. Gårdsens nya jakt nämns i Helsingfors 1561 (FRA 3196). I räkenskaper för Helsingfors 1563 nämns gårdsens jakt, gårdsens skärjebåt, småbåtar, myndrickebåt (FRA 3227, f 67), samma 1564 (FRA 3245, f 75) då gårdsens jakt tycks vara en annan än Helsingfors Jakten som också nämns (f 43, 53). I arklireg 1563 (SH 9:3) finns både Helsingfors Jakten och Helsingfors Gårds Jakten. I Register över utrustade örlogsz skep anno 63 (SH 9:3) finns endast nr 37 Helsingfårs Jachtten. AR 1564/14, nämns Helsingfors Jakten, arklireg 1565 (SH 12:3) nämns Helsingfors Jakten, nämns i Fartygsregister 1565, 14 läster i Sth (enligt utkast i M 1272 i Narvas farvatten). FRA 3261 (Helsingfors 1565)

anger samma skeppare för Helsingfors Jakten och Marcolphus. Marcolphus nämns senast som örlogsfartyg i flottan i RR 3/5-66, jfr nedan.

Helsingfors Jakten

SH 9:3, arklireg 1563 har med två med detta namn, med olika bestyckning, dock totalt 23 skytt och mycket lika (förskjutning av typer men antal ungefär lika). För den ena står ursprungligen namnet Finske Röde Hunden, överstruket.

AR 1564/14 har samma ing inv som den ena/eller båda dessa, med i LönR 1564.

Arklireg 1565 (SH 12:3), ing inv som utg 1564, inget utg inv till 1566 angivet.

I numererat Register på utrustade skepp anno 63 (SH 9:3) finns som nr 34-37: Marcolphus, Buffeln, Hinden, Helsingfors Jakten.

I ProvR i LH Uppland 1563 omtalas Viborgs G, Viborgs F, Helsingfors Jakten eller Jakten.

Bocken (Viborg)

1560: duger till intet. lön 1561, ej nämnd 1562 (Finska Cameralia, vol 34). Utgår sannolikt till 1562.

(Viborgs) Hjorten

Lön 1561, 1562, 1563 (Finska Cameralia, vol 34). Kan vara Finske Hjorten, nämnd i SR 1563 ihop med övriga finska jakter. Antecknat att kvittens saknas för bl a Viborgs Hjorten. RR 3/8-64 nämns V Hj, RR 20/6-65 nämnd i Viborg, ska till Narva. Har ing inv till 1565 i arklireg (SH 12:3) men inte utg inv.

(Viborgs) Hinden

Lön 1561, 1562, 1563 (Finska Cameralia, vol 34) SkgR 1563: V Hinden (SMHF 1:21).

Arklireg 1563 (SH 9:3): med hertig Johan till Gripsholm. Med i LönR, vol 4: 1563, Uppland.

SH 13:6 (1565): i Finland, ska till Narva. Nämnd i Viborg enligt RR 20/6-65, ska till Narva.

Depl: 1563 (SH 9:3): - p + 20 lätta.

Viborgs Jakten, nämnd i Fartygsregister 1565, 14 L i Narvas färvatten: bör vara Hjorten eller Hinden. Finske Hjorten, nämnd i SH 13:6: ska till Sverige från Åbo/Ekenäs, bör vara Vib Hj. Finske Hjorten nämnd i odaterad lista, Sandbergsska samlingen Z 2929-32 bör vara Viborgs Hjorten. I FRA 5279 nämns både Hjorten jakt och Hinden i Viborg 1565.

Busmands (Stora) Jakten

Pinken (Viborg)

Fingerhott

Dessa tre jakter tagna 1558-59 fick de revelske igen enligt arkliräk Viborg (AR 1562/17), Lön i Viborg 1561, inte 1562 enligt Finska Cameralia, vol 34.

Depl: enbart lätta skytt.

Nybyggda 1561-70

(Viborgs) Gripen, 1563 även Marcolphus/Pippingen

50

Byggd 1561 och reparerades 1561 efter grundstötning (FRA 5220, f 22, 94). Lön 1561, 1562 (Finska Cameralia, vol 34). SR 1563: V Gripen. Enligt arklireg 1563 (SH 9:3) hade fartyget detta år fått namnet Marcolphus. I FRA 5253 (Viborg 1563) nämns levererat på Gripen, kallas Piping (detta namn tillagt) 20/4 1564, Jakob Månson. Kallas i AR 1564/14 Viborgs Gripen/Marcolphus, ing inv till 1564 är exakt samma som Viborgs Gripen/Marcolphus med totalt 45 skytt i 1563 års reg. Allt arkli levereras till Röde Gripen 1564 (arklireg, AR 1564/14). VoH Sth slott 20/5-64 nämns Viborgs Pippingen och Buffeln som två olika fartyg; kan betyda att P är V G och B Viborgs Falken, jfr denna. ProvR 1564 leveranser till Viborgs Gripen och Viborgs Pippingen, men åtminstone någon gång med Mats Bonde som skeppare

på båda. I LönR 1563 (SH 9:4) och 1564 (10:1) finns Viborgs Gripen med Mats Bonde som skeppare.

Nämns i Fartygsregister 1565 som Marcolphus (inte Viborgs Gripen): 16 läster, med Sigfrid Jönsson (under antagande att Pippingen i detta register är Falken, vilket är troligt eftersom den finns i Kalmar). SH 13:6 (1565): Marcolphus ska till Sverige från Åbo/Ekenäs. Marcolphus nämns i RR 3/5-66 lista på flottan, men vilket fartyg som står under detta namn är osäkert, kan vara Helsingfors Jakten. Är således senast nämnd 1565 eller 1566.

Depl: 16 L; 1563 (SH 9:3): 16 (23?) p, 1564 (AR 1564/14): 24 p.

I ProvR i LH Uppland 1563 omtalas Viborgs Gripen, Viborgs Falken, Helsingfors Jakten eller Jakten.

(Viborgs) Falken, 1563 Buffeln, 1564 (Viborgs) Pippingen **60**

Byggd i Viborg 1562, kallas där bark (FRA 5238, f 89, 92, 94, 97). Fick arkli i Viborg 29/6 1562 (kvittens 1564 i FRA 5253, Viborg 1562). Lön i Viborg 1562, 1563 (Finska Cameralia, vol 34), SR 1563: V F. Arklireg 1563 (SH 9:3): Buffeln, förut V F. Arklireg 1564 (AR 1564/14) har Viborgs Pippingen, men ing inv är nästan exakt samma som för Buffeln/Viborgs Falken, föregående år och namnet Viborgs Falken finns i detta register. Buffeln eller Pippingen skrivaren antas mena två namn för samma fartyg) fick enligt AR 1564/14 10 falkoner från Mars esping och gick till Stralsund. I LönR 1563 (SH 9:4) och 1564 (10:1) finns Viborgs Falken med Mats Holm som skeppare.

AR 1563/9 1564 nämner Viborgs Buffeln. LönR 20/5-64 V F eller Buffeln.

I VoH Kalmar 7/9-64 Viborgs Buffeln.

VoH Sth slott 20/5-64 upptar Viborgs Pippingen och Buffeln som två olika fartyg; kan betyda att V P är V Gripen och B är V Falken.

Pippingen nämns i Fartygsregister 1565 i Kalmar, anges som erövrad, 20 läster. Med i arklireg 1565 (SH 12:3) men inte 30/9-66. Inte i RR 3/5-66 lista på flottan.

Lönereg för K Mt folk i Stralsund 1565 (SMHF 2:3, 2:5) bl a Viborgs Falken.

AR 1565/7 uppörd från Viborgs Falken i Kalmar. SkgR Björkenäs 1566 (SH 15:7): Finske Falken blev borta vid Björkenäs men med som avlagd samt i inv Kalmar slott 12/12-66 utan rigg.

Finske F nämns i utgiftslängd Sth skg 1566 med en enda persedel.

Har således förlist/strandat vid Björkenäs 1566.

Depl: 20 L; 1563 (SH 9:3): 16 p, 1564 (AR 1564/14): 17 p, 1565 (SH 12:3): 25 p.

I ProvR i Uppland Handling 1563 omtalas Viborgs Gripen, Viborgs Falken, Helsingfors Jakten eller Jakten.

Marcolphus

Register på K Mtz utrustade örlogsskepp av StA, Sth slott 1563 (SH 9:3): Wiborgs Gripen, tillagt Marcolphus, samma bestyckning som Viborgs Pippingen på lös lapp 1563; 2 stenbössor 4" är dock som på Viborgs Falken 1562, summa 45 skytt. På slutet av samma handling upprepas Marcolphus/Finske/Wiborgs Gripen med en något annorlunda beväpning, summa 43 skytt. Arklireg 1564 (AR 1564/14) har Viborgs Gripen/Marcolphus. Marcolphus med i LönR mickelsmäss 1565 i Finska flottan (SH 13:3), där nämns inte Helsingfors Jakten eller Falken eller Gripen eller Pippingen. Marcolphus och Helsingfors Jakten har samma skeppare i räkenskaper för Helsingfors 1565 (FRA 3261).

Marcolphus nämns som örlogsfartyg i flottan i RR 3/5-66.

Slutsats: Marcolphus är 1563-64 och i Fartygsregister 1565 dubbelnamn för Viborgs Gripen som även har namnet Pippingen. Under 1565 används det för Helsingfors Jakten. Vilket fartyg som 3/5 1566 kallas Marcolphus är oklart: kanske vet inte ens brevskrivaren/kungen det. Inget fartyg med detta namn i räkenskaper för 1566.

Pippingen

I SH 9:3, arklireg 1563, finns på lös lapp register opå Wiborgs Pippingen upå alle skytt (s:a 45) är till innehållet mycket likt Gripens best i Viborg 18/5 1562 (FRA 5253, f 16). Falken 29/6 1562 i Viborg (samma handling) skiljer sig betydligt mer än Gripen från Pippingen 1563. Kallas i listan på fartyg som deltog 30-31/5 1564 Pippingen heller Gripen, hövitsmän Erik Andersson/Hans Dietmersch (*HT 1890*, s 69-71).

I arklireg ing inv till 1564 (AR 1564/14) har Viborgs Pippingen nästan exakt samma bestyckning som Buffeln/Viborgs Falken i reg 1563 (minus 2 falkonebarsser, s:a 41 skytt), allt levereras till Brune Lejonet 1564. ProvR 1564 levereras till Viborgs Gripen och Viborgs Pippingen, men åtminstone någon gång med Mats Bonde som skeppare på båda.

I arklireg 1565 (SH 12:3) Vib P, nytt ing inv, med bl a 10 kopparfalkoner ingen ändring under 1565. Enligt AR 1564/14 fick Buffeln eller Pippingen just 10 kopparfalkoner från Mars esping i Kalmar och sändes till Stralsund, går att identifiera på detta.

Inte med i arklireg 30/9 1566.

Slutsats: Pippingen är ett 1563 ett dubbelnamn för Viborgs Gripen som även används tidigt 1564 men som 1564 främst används som dubbelnamn för Viborgs Falken som dock även detta år har namnet Buffeln. 1565 är det dubbelnamn för Viborgs Falken.

Buffeln

I SH 9:3, arklireg 1563 finns B/Finske/Wiborgs Falken med en avsevärt starkare bestyckning än Falken i Viborg 29/6 1562 (FRA 5253) men med påfallande likheter: 2 4" stembössor, 1 skerptin, 10 i st f 12 mickhakar och 12 skeppshakar, s:a 43 skytt. Förefaller vara samma fartyg med förstärkt bestyckning.

AR 1563/9 och AR 1564/20b: 2 ½ slangor av koppar från Kalmar 30/8 1564 till Viborgs Buffeln.

I SH 1564, LönR 1564 på flottan från Finland Viborgs Falken eller Buffeln (OBS även Gävle Hjorten eller Buffeln).

Slutsats: Buffeln är ett 1563 infört dubbelnamn för Viborgs Falken som även används 1564 men inte 1565.

Flundran

Nämnd som slotsens jakt i Viborg 1563, fick ett åttonde löp, förhyddes, 17 skällor där skytt uti står (FRA 5252, f 73, 82). Kanske nybyggd eller nyanskaffad och försedd med beväpning FRA 5252, f 73, 77: en jakt/Flundran och tre myndrickebåtar som byggdes av nya, formulering oklar, syftar "byggdes" på alla fyra eller på de tre båtarna? Nämnd i Sth SkgR 5/7 1563 (SMHF 1:21). Inte nämnd i något arkliregister. Nämnd som slotsens jakt i Viborg 9/7 1564 (FRA 5253). Inte nämnd 1565-69 men nämnd i Viborg 1570 (FRA 5337, f 71).

Kan vara den skärbåt som byggdes vid Viborg 1562 (FRA 5238, f 38).

Rosen

150

I Upplands Handling 1563:32 finns i mantalsregistret två nya byggningar bland galejorna, vecka 31 endast Nye Galejan/Sven Skåning vilket rimligen är Liljan. Fartyget Rosen som finns i båda är sannolikt den äldre galejan med detta namn. Nya byggningen med skeppare Nils Pson får klädeslön för 1563 20/1 1564 (SH 10:1) och 16/4 1564 får besättningen på Rosen, skeppare Nils Pson halvårslön. Rimligen är detta ett och samma fartyg som under mellantiden fått ett namn och namnen Liljan och Rosen samt uppgiften i Upplands Handling 1563:32 tyder på att båda fartygen byggts ungefär samtidigt i Stockholm. Skeppsbyggmästare kan vara Henrik Mattsson.

Observera att fartyget i SH 10:3 av allt att döma finns med som både Rosen (får valborgslön 1564) och Nye byggningen (får lön för 1563).

Med i arklireg från 1564 då den får artilleri från StA, Sth slott och från Långe Barken, som i sin tur får omfattande uppbörd från StA, Sth (AR 1564/14). Med i Fartygsregister 1565 som ett av kungens egna skepp (således inte erövrat). Kvar till 1571.

Depl: 50 L; 1566, 1568: 11", 1573: 12", 1576: 10"; 1565:1: 76 man, 1565:2 77 man; 1564/15: 33 p.

Åbo Klinkaren, 1565 Råbocken (Uven) (1564 även Helsingfors Barken) 250

Namnfrågan för detta skepp är komplicerad; det tycks finnas under åtminstone fyra olika namn. Av bestyckningsuppgifter att döma galär/bark-liknande fartyg med en pjäs av grövre kaliber. Vidare anmärkningsvärt att det av namnet att döma är klinkbyggt.

Skeppet är sannolikt byggt i Åbo 1563-64 men skeppsgårds- och varvsräkenskaper för 1563 ingår inte i Åbo slotts räkenskaper för 1563, inga spår av det där eller i slottets räkenskaper för 1564. Hypotesen om byggnadsort bygger på namnet och det faktum att en skeppsbyggnadsorganisation med ett betydande antal timmermän fanns där: inget annat bygge är känt mellan 1562 (Finske Björnen) och 1564 (Memnon). Skeppsbyggmästaren Jakob var dock sannolikt 1562-63 i Älvsborg, vilket möjligen förklarar att skeppet blev klinkbyggt.

Åbo Klinkaren tillkommer i arklireg 1564, har inget ing inv, får arkliluppbörd från StA, Sth slott, totalt 18 skytt med bl a 3 ½ slangor (k) och får även 2 ½ slangor (j) från Elefanten vilka saknas i Åbo K:s uppbörd (AR 1564/14). Det nämns inte i andra räkenskaper för 1564, åtminstone inte under detta namn. ProvR 1564 har Finska skeppet 30/5, skeppare Lasse Jönsson. Å K nämns inte där 1564. Åbo Klinkaren nämns i Fartygsregister 1565 i Narvas farvatten, 80 läster och i SH 13:6 odaterad (1565): ska till Sverige från Åbo/Ekenäs. Samtidigt nämns Råbocken som ska operera på Narvafarvattnet. Å K nämns inte senare, t ex i första utredningen 1565 i M 1272. Enligt första utredningen 1565, arkli (SH 12:5) är Åbo K samma som Råbocken.

Helsingfors Barken nämnd i Viborg, kvittens 6/9 1564 med 3 ½ slangor (k), skeppare Måns Mickelsson (FRA 5253, 1563). Inte identisk med Helsingfors Jakten. Nämnd 1564 i Viborg i FRA 5265, f 66 (proviant), uppbördsman Lasse Jonsson, FRA 5265, f 134, Helsingfors Barken 6/9 1564, Lasse Johnsson och Lasse Jacobsson, skeppshövitsman och skeppare (vem är vem?). Åbo Klinkaren har 3 ½ slangor (k) under 1564. Denna bark kan inte identifieras med något Helsingforsfartyg och är den enda rimliga kandidaten till Åbo Klinkaren som enligt Fartygsregister 1565 var på Narvafarvattnet men som inte nämns i räkenskaper för Viborg eller Helsingfors 1564-65.

Råbocken nämns inte i Fartygsregister 1565, där Å K nämns. Råbocken nämns i räkenskaper för Helsingfors där fartyget under maj 1565 får diverse uppbörd och uppenbart reparerats/ustrustats (FRA 3261), dock ingenting i de detaljerade räkenskaperna för 1564 som tyder på att det byggts i Helsingfors. Råbockens ing inv i arklireg 1565 är mycket likt Åbo Klinkans utg inv för 1564 och är det enda fartyget i ing inv som har en med Å K snarlik bestyckning. ProvR 1565 för Råbocken har ing inv från 1564, då Råbocken inte nämns i ProvR. Råbocken nämns i SH 1565: avlöningsreg 1565: i Narvas farvatten (som ovan). Med i besättningsförslag 1565, första utredningen i M 1272. Enligt arklireg första utredn 1565 är Råbocken och Åbo Klinkan samma fartyg.

RR 26/5-65 Den nya kravelen från Åbo ska heta Ufven och RR 3/5-66 har Uffwen men inte Råbocken. Men i RR 26/5-65 står uttryckligen ny kravel och det borde rimligen gälla Memnon.

Odaterad och skadat register, Sandbergiska samlingen Z 2929: Robocken tillagd med annan stil, hövitsman P S(vensson?, nästan oläsligt) och Henrik Nilsson. På fol Z 2931 i samma register står ett fartyg med två namn (prydligt skrivna), Ulven eller Råbocken, hövitsman Peder Svensson. Kan vara en korrigering i ett koncept. Inte med i arkliinv 30/9-66 men med i Viborgsregister. Kvar till 1571.

Depl: 85 L (Åbo Klinkaren); 1565:1: 90 man (Råbocken), 1565:2: 107 man (R); 1565 (SH 12:3): 33/59 p (R), 19/11 1567 (SMHA D 2): 56+ p?

Helsingfors Barken

Nämnd i Viborg, kvittens 6/9 1564 med 3 ½ slangor (k), skeppare Måns Mickelsson (FRA 5253, 1563). Inte identisk med Helsingfors Jakten. Nämnd 1564 i Viborg i FRA 5265, f 66 (proviant), uppbördsman Lasse Jonsson, FRA 5265, f 134, Helsingfors Barken 6/9 1564, Lasse Johnsson och Lasse Jacobsson, skeppshövitsman och skeppare (vem är vem?). OBS Åbo Klinkaren har 3 ½ slangor (k) under 1564.

Här nämns även Blå Lejonet och Gävle Hjorten.

Nämns i övrigt inte.

Nya Helsingfors Barken

Med i fartygsregister 1565, 60 läster, på Narvas farvatten. I utkast i M 1272 finns inte Helsingfors Skeppet om 100 L men i stället ett om 60 L och ingen Helsingfors Bark om 60 L. Utkast har Nya Helsingfors Skeppet överstruket: ändrat till Jakten. Bör vara Enhörningen eller möjligen (Finska) Ugglan.

Enhörningen

175

Byggd i Helsingfors enligt räkenskaperna för Helsingfors 1564. Uppsatt detta år av Sigfrid Byggmästare, upptäckades 1564 (FRA 32945, f 6) och färdigutrustades 1565 (FRA 3261). SH 13:6 (1565): E som är byggd i Helsingfors. Bör vara Nya Helsingfors Barken ovan. Arkliereg 1565 (SH 12:3): Enhörningen vart utrustad i (lakun) och kom till Sth 1565 fullt bestyckad.

Kvar till 1571.

Depl: 60 L (Nya Helsingfors Barken); 1566: 8", 1568: 10" 8", 1576: 10"; 1565 (SH 12:3): 21 p.

Kalmar Örnen

75

Byggd i Kalmar (?). Byggmästare: ? Får best i Kalmar 1565 (AR 1563/9). *Tegel 1751*, s 123: I juni 1565 den nya barken Örnen kullseglad vid Öland.

Depl: 1565: 12 p.

RR 20/2-67 **Två jakter** byggda vid Varberg.

RR 30/4-67: Två roddjakter ska byggas i Kalmar, manér och storlek som Hollands Galejan (blev Falken?).

(Kalmar) Falken

150

Byggd i Björkenäs 1569 (SH 23:5). Byggmästare bör var Mäster Sigfrid som avlönas i Kalmar 1569-70 (LönR, vol 15). Inte med i arkliinv 20/12-69. Får 1569 överta artilleriuppbörd från Hollands Galejan i Kalmar (SH 23:4). Kvar till 1571.

Depl: 1577: 10"; 1578: 46 man; utg 1569 (SH 23:4): 22 p, 1579: 25 p.

Kunglig Majestäts Jakt

100

Konnglige Maitz Jacht, byggd vid Skeppsholmen 1570 enligt räkenskap till SR 1575. 1568/78 och SR 18/5-73: tillgjord 1570, kallas där Nya Jakten. Nämnd i AR 1570/2, inte med i ing inv

till arklireg 1570 men nämnd i räkenskap under 70 då den får arkli, i utg inv till 1571 som K Mt Egen jakt.

Depl: 1570: 9" (SH 28:1), 1573: 9"; ing till 1574 (AR 1574/12): 6 p.

Köpta 1561-70

Hamburgs Bojorten

Sannolikt köpt 1561, jfr Hamburgs Kravelen. Nämnd i SkgR, Sth 16/6-61, skeppare Nils Bagge (SH 7.3). Enl *Tegel 1751*, s 59 tagen på Narvas farvatten 1562, men det kan inte vara riktigt. Fick något från Älvsborg enligt kvittens 3/6-62 (AR 1562/14), fick skytt enligt kvittens 29/10-62 (AR 1562/4), med i arklireg 1563 (SH 9:3), allt arkli levereras 1564 (AR 1564/14). Finns inte i Fartygsregister 1565, om det inte är Råbojorten med salt till Arboga. Fartyget med samma namn som finns 1565-68 förefaller därför vara ett annat.

Depl: 1563 (SH 9:3): 7 p.

Vite Falken

200

Köpt 1561 tillsammans med Morianen (AR 1561/6b). Förlist 1563, en del skytt bärgas opåå husseren (?) i Ålands skär 1564 (AR 1561/6b) (bärgade skytt: AR 1564/21). LönR 1564 lön för 63, förgick i finska skären (SH 10:3).

Depl: 1562 (SH 8:5): 46 p, vid förlisning 1563: 40 p (bärgat + förlorat AR 1561/6b).

Nyköpings Skeppet *bedöms som transport och fetalieskepp*

Med i LönR Älvsborg 1561 (SH 7:13), inte säkert samma som det senare nämnda som åter kommer i SkgRm sth 17/7 1563 (SMHF 1:21) långt ned bland transportfartyg och i RR 3/5-66 som fetalieskepp, dito RR 30/6-67 som dito i LönR 1566 och LönR 1568. Arklireg 1565 (SH 12:3): får lätt artilleriuppbörd varav med mesta levereras. AR 1566/2 får 10 skytt, med i arkliinv 30/9-66 med 10 skytt, med i arkliinv 4/10-67 hakar och falkoner, inte med i arkliinv 20/12-69. Med i SR 1569 bland transportfartyg långt ned. Kvar till 1571.

Depl: 1568 har 9", får 10" och 8".

Engelskt skepp

AR 1565/17 utgift 1567 till amiral Per Larsson i Västersjön 26 skytt.

RR 20/2-67 två jakter byggda vid Varberg, där låg även ett engelskt skepp som Erik vill köpa och utrusta, RR ca 5/3-67 tre hövitsmän för skepp i Västersjön under sommaren.

RR 24/3-67 om utrustning av några inköpta skepp i Västersjön.

SMHA D 2: Inventerat 1568 i Varberg på det engelska skeppet: gjutjärnskanoner: 6 ½ slangor och 1 falkonett, 2 små stenbössor, 6 enkla barsser, eff 18 p.

Petter Wegeners Jacht

AR 1570/4: P W var en skeppshövitsman som lånade 6 skytt till sin egen jakt efter Anders Sigfridssons befallning (?).

Erövrade 1561-70

1561

Härmästaren

125

AR 1561/8 uppbörd 11/8 1561 till StA, Sth slott från Härmästaren: erövrade 1561 från Härmästaren av Livland, som enligt *Tegel 1751*, s 8 oroadade sjöfarten. Nämnd i SkgR 17/2 1562, (SH 8:3), i Fartygsregister 1565 som egen (inte erövrade). Arklireg 1565 (SH 12:3): det mesta av arkliet levererat. Inte i listan på flottan 3/5-66, inte i arkliinv 30/9-66.

Depl: 40 L; 1561: 18 p (erövrade med detta?), 1562 (SH 8:5): 20 p.

1562

Westling 1879, s 11: många lybska och danska fartyg tagna i Finska Viken i juni 1562, de lybska kvarhölls medan de danska frigavs.

KapR 2:1 Narvas farvatten: 1562 erövrades Lybske Leane, Lille lybske Bojorten.

Späckhöken *Bedöms som transport- och fetalieskepp*

M 1272: lybsk kofart erövrad 1562, ProvR, Sth slott, 1564 nämner Lybska Bojorten eller Späckhöken. Med i listan på fartyg som deltog i slaget vid Öland 30-31/5 1565 men med bara en hövitsman, Lasse Joensson. Nämnd i Fartygsregister 1565 i Västerviks skär. Inte med i något arkliregister men i AR 1566/2. Med i listan på flottan 3/5-66 och som fetalieskepp i lista RR 30/5-66. Dito i LönR 1566. ProvR 1566 (SH 1566:3): förgick i Kalmarsund, proviant blev borta.

AR 1566/2: Förlist 1566 med 2 k och 6 j skytt.

Depl: 30 L.

(Store) Röde Hunden

200

Erövrad från Carsten Rode 1562, se SMHA D 2, arkliinv C Rodes skepp 1562 samt arklireg 1563 (SH 9:3). M 1272 register på erövrade anger sannolikt 1562 (felskrivet: 1564). KapR 2:2 1563: Casten Rodes skepp. Fartygsregister 1565: Med Sigfrid Jönsson, erövrat skepp, 70 läster.

RR 23/1-65: Hans von Colon utnämnd till hövitsman på ett av våra örlogsskepp som de revalske 1564 utrustade med tackel, tåg, segel ankare, ska även i år utrustas på samma sätt. Enligt *Börjeson & Hafström* var han 1564 hövitsman på Röde Hunden.

Med i arkliinv 30/9-66 (SH 18:1 troligen huvudflottan). Med i arkliinv Viborg 16/11 1567 med bestyckning som är relativt lik den i inv 30/9-66 (SMHA D 2). Med i arkliinv Viborg 20/12-68 (SH 23:3). Med som (Store) Röde Hunden i arkliinv till 1570. I odaterad lista i SH 25:2 till en skotte, SR 18/5-73: till en skotte Carl Körne i betalning, 1568/78 Karl Kretz en skotte i betalning, inget år. AR 1573/22 till Karl, en skotte.

Depl: 70 L; 1566, 1568: 12"; 1565:1: 86 man, 1565:2: 106/108 man; 1563 (SH 9:3): 20 p (förändrat till 17½ p), AR 1564/15: 21 p.

Lybske Näcken

100

Lybskt handelsfartyg, erövrat på Narvafarvattnet 1562 (M 1272 register på erövrade). I arklireg 1563 (SH 9:3) finns även Lybske Bojorten, inte samma som Havfrun, skulle kunna vara Lybske Näcken (2 p + lätta).

RR 31/8-64 ett av de bäst beseglade skeppen, ett antal av dessa borde sändas till Rostock. Fartygsregister 1565: med Sigfrid Jönsson, 30 läster.

Arklireg 1565 (SH 12:3): får best, med i arkliinv 30/9-66. Tackelinv 1566 (SH 15:2): bojort, men 1568 tre master (SH 28:1).

Nämnd som fetalieskepp i LönR 1566 (SH 16:1), dito 1568 (SH 20:6). SH 28:1 (18/5-73): blev upphuggen vid Skeppsholmen, tackel och tåg till Nya Jakten 1572, L N har uppbörd 1569, 1570, 1572, bör ha upphuggits 1572.

Depl: 30 L; 1566, 1568: 9"; 1565:2: 49 man; 1565 (SH 12:5): 16 p.

(Lybska) Havfrun

100?

M 1272: register på erövrade fartyg: bojort, lybsk kofart erövrad 1562 (?). Arklireg 1563 (SH 9:3): bojort.

AR 1561/6b: förlist 1563, står på ett ställe uttryckligen bojorten H, och bestyckningen stämmer med arklireg 1563.

Depl: 1563 (SH 9:3): 6 p (ska ha 12 p).

RR 23/6-62 några skepp som Hans Larsson erövrat på Narvafarvattnet ska bemannas av finska knektar.

1563

Jonas, Lille Juten

100

Danskt skepp erövrat 1563 (M 1272), sannolikt under eller kort efter slaget vid Bornholm. I SH 9:6 finns tillsammans med inventarier 30/6 1563 för de tre vid Bornholm erövrade danska örlogsskeppen även inventarium för "Then Köpenhamnskepp", tre master med stormärs, tjockaste vatutåg 9", Juthen med i arklireg 1563 (SH 9:3). AR 1564/14 Juthen, Fartygsregister 1565; Juthen. Inte med i listan på flottan RR 3/5-66. Med i arkliinv till 1566 (SH 12:3), inte med i arkliinv 30/9-66 (SH 18:1). Uppbörd: Kopparskytt 1566 till StA (AR 1566/2) Jonas eller Juthen. Inte med i Skeppsrullan 1566 (SH 15:7). Nämnd som fetalieskepp i LönR 1566 (SH 16:1), dito 1568 (SH 20:6).

Depl: 30 L; 1563: 9" (SH 9:6); 1565:2: 86 man; 1563 (SH 9:3): 6 p, 1564 (AR 1564/14): 12 p.

Sturen

100?

Dansk bojort erövrad vid Dagö, med i Svante Stures räkenskap över kapade fartyg 1563 (KapR 1:4), M 1272, lista på erövrade fartyg: danskt örlogsskepp erövrat 1563 (?). Där finns även Jute Bojorten som erövrat samma år, möjligen felskrivning; kan vara ett handelsfartyg. Tillkommer i arklireg 1564 (AR 1564/14). Finns inte i Fartygsregister 1565. Har fartyget då ansetts tillhöra Greve Svante? Eller är den identisk med Dansk bojort, 30 läster, på Narvafarvattnet?

SH 13:6: 1565 (?): ska till Sverige från Åbo/Ekenäs (antecknat: som man fick av Grev Svante). M 1272: första utredning 1565 med under örlogsskepp, med i arklireg 1565 (SH 12:3). Får 8 k skytt 20/5-66 (AR 1566/2). Inte med i lista på flottan i RR 3/5-66, Inte med i arkliinv 30/9-66 (SH 18:1).

AR 1565/22: 1566 har hertig Magnus anammat 34 skytt från Sturen (skulle efterforskas).

Depl: 1565:2: 39 man; 1565 (SH 12:3): 18 p.

Jute Bojorten

Enligt M 1272, lista på erövrade fartyg: danskt örlogsfartyg (ett annat än Sturen) erövrad 1563 (?). Nämns inte i övrigt. I Fartygsregister 1565 finns på Narvafarvattnet Danska Bojorten, 30 läster, som dock kan vara erövrad 1564 (eller identisk med Sturen).

I räkenskaperna för Helsingfors 1563 nämns öl från Bojorten, skeppare P Olsson (FRA 3227, f 38), vidare järn till bojort, skeppare Dirk Meyer 21/4 1563 (FRA 3227, f 67). Två av ovanstående?

1564

Flygande Gejst

Enligt *Tegel 1751*, s 123 ett "väldigt" danskt örlogsskepp som togs på Narvas farvatten ca juli 1564, nämnd i Fartygsregister 1565: utkast M 1272: I finske skären nyligen upptaget, inget lästetal angivet; i utskrift i SMHF 2:6: i Helsingfors, 90 Läster. Inte annars nämnt 1564-65. Inte i RR 3/5-66, inte i något arklireg t o m 1567. Namnet dyker upp 1568 men det är ett litet och rimligen nytt fartyg.

Det finns ett danskt örlogsfartyg av ungefär denna storlek från 1557 till 1574 men av dess aktivitet 1564-65 finns inga spår av att den erövrats av svenska flottan eller att den varit uppe i Finska Viken (Probst register). Kanske någon förväxling med Skotske Pinken som enligt arklireg 1565 erövrad i finska skären 8/9 1564?

Mysterium: en möjlighet är att det är Finska Ugglan som dyker upp 1565 och avrustas redan 1566, dess bestyckning kan passa till ett beväpnat handelsfartyg om 90 läster.

Lybske Svanen**275**

Lybskt beväpnat handelsskepp, erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3, AR 1564/14). Med i arklireg 1565, inte med i arkliinv 30/9-66 (SH 18:1) men med 4/10-67, 20/12-68 och i inventarium till 1570. Enligt arkliräk 1570 skänkt med alla inv till hertig Magnus van Sassen (AR 1570/1b, AR 1570/16). M 1761: inför 1570 skänkt till hertig Magnus av Sachsen. SR 18/5-73: 1572; 1568/78: 1570.

Depl: 90 L; 1566, 1568: 12"; 1565:1: 98 man, 1565:2: 128 man; 1565 (SH 12:3): 46 p.

Ängeln (Engelen), från 1565: Maria**175**

Lybskt handelsskepp erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3), i Fartygsregister 1565 som Engelen, ändrat till Maria. Med i odaterad lista, våren 1565, men överstruken (M 1761). Arklireg 1565 (SH 12:3): får avsevärd bestyckning, med i arkliinv till 1566. Nämnd i listan RR 3/5-66. RR 11/8-66 beställd till Varberg, inte i arkliinv 30/9-66. Viss uppbörd av kopparskytt 1566 (AR 1566/2).

Depl: 60 L; 1565:1: 62 man, 1565:2: 65 man; 1565 (SH 12:3): 24 p.

(Lybske) David, Lille David**125**

Lybskt handelsskepp erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3). Med i Fartygsregister 1565, 40 läster. Lille David: inget ing inv i arkliräk 1565, får 4 1/4 stycken m m lätt (j) 1565, med i utg arkliinv till 1566. Får 6 k skytt, 3 skerpentiner 18/7 66 (AR 1566/2), Inte med i arkliinv 30/9-66 (SH 18:1). Inte med i de flesta räkenskaperna 1565 och framåt, vilket betyder att någon annan än kungen betalt lön m m. ProvR Sth slott: kvittenser av Niels Påvelsson 24/5-66 för hertig Karls skepp, av samme 30/5 och 7/6 för Lille David.

AR 1569/8/2 har M n h hertig Karls skepp benämnd David levererar: K: 2 1/2 slangor, J: 2 1/2 slangor, 2 Enkla barsser, 6 tellehakar.

Depl: 40 L; 1565:2: 65 man; 1565 (SH 12:5): 11 p, 1569: minst 14 p.

Morianen från 1564 (Lybske) Blåmannen**125**

Lybskt beväpnat handelsskepp, erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3), arkliinventariet levereras (AR 1564/14). Får ny bestyckning 1565 (arklireg 1565, SH 12:3), med i arkliinv 30/9-66. I arkliinv Viborg 19/11-67 (SMHA D 2): fler kopparskytt och färre järnskytt än i inv 30/9-66 (SH 18:1) men rätt stora likheter, med ungefär samma inventarium i Viborg 20/12-68 (SH 23:3). Heter i arkliinv Blåmannen. Arkliräkenskap 1569: Skänkt till Olof Claesson 1569. M 1761: plan 1570 inte med, inte heller i odaterad lista i SH 25:2. SR 18/5-73 i Viborg 68: Skänkt till Oluf Clason, u å: 1568/78: i Viborg 68: skänkt till Oluf Clason u å.

Depl: 40 L; 1566: 10"; 1565:1: 50 man, 1565:2: 92 man; 1565 (SH 12:3): 37 (27?) p, utg 1566 (SH 18:1): 27 p.

Lille St Görän, (Lybske) Oxen**125**

Lybskt handelsskepp erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3). Nämnd i Fartygsregister 1565 som St G, ändras där till Oxen, nämnd flera gånger 1564/5 som Lybske Oxen. Med i arklireg 1565 (SH 12:5) får avsevärd bestyckning, inte i arkliinv 30/9-66 men med uppbörd till StA 1567 i AR 1567/1: 7 k och 21 j (hela arkliuppbörden?)

Depl: 40 L; 1565 (SH 12:5): 23 p.

Röda Kon *Bedöms som transport- och fetalieskepp*

Lybskt handelsskepp erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3). Nämnd i Fartygsregister 1565 och i odaterad lista på örlogsskepp (M 1761) från våren 1565, inte med i arklireg, nämnd i lista på aktiva flottan i RR 3/5-66, där även nämnd som fetalieskepp.

Svarta Kon, Lybska Kon (?) *Bedöms som transport- och fetalieskepp*

Lybskt handelsskepp erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3). Nämnd i Fartygsregister 1565 och i odaterad lista på örlogsskepp (M 1761) från våren 1565. Inte med i listan på flottan i RR 3/5-66. Nämnd i ProvR 1566

(SH 17:1), fetalieskepp i ProvR, Sth slott 1566, inte med i arklireg förrän som fetalieskepp 30/9-66, Får 2 k falkoner och 10 j skytt (AR 1566/2). Nämnd i mantalsreg 10/5 67 (SH 18:8).

Lybska Kon: Inte med i Fartygsregister 1565 eller i register på erövrade fartyg i M 1272. Nämnd i register första utredning 1565 (M 1272) där ingen annan erövrade Ko är med, inte nämnd i RR 3/5-66, nämnd i StA, Sth slott 1567 (AR 1567/1). LönR 1568 (SH 20:6): fetalieskepp, i ProvR 1568 (SH 21:3) nämns Svarta Kon/Svarta Lybska Kon (troligen som fetalieskepp). Sannolikt dubbelnamn för Svarta Kon.

I Skeppsrullan 1566 (SH 15:2) står Svarta Kon, överstruket och ändrat till Lybska Kon: 8" 10" 12".

Depl: 40 L (S K); 1566: 8" 10" 12"; 1565:2: 71 man.

Klosterkon *Bedöms som beväpnat örlogsfartyg 1564-65, därefter fetalieskepp* **125**

Lybskt beväpnat handelsskepp, erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (AR 1564/14). Nämnd i Fartygsregister 1565 och i odaterad lista på örlogsskepp (M 1761) från våren 1565, med i arklireg 1565 (SH 12:3) med 2 1/4 stycken och 4 lätta j, levererar 4 av dessa, inv till 1566 ej angivet (SH 12:3), med i SkgR 1566, inte med i RR 3/5-66, nämnd som fetalieskepp i ProvR Sth slott 1566.

Depl: 40 L; 1565 (SH 12:3): 5 p.

Röde Lejonet *Bedöms ha utgått utan att ha gjort tjänst som örlogsfartyg*

Lybskt beväpnat handelsskepp erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3). AR 1564/14: Lybske Lejonet, erövrat 1564 med 11 skytt, levererar allt 1564. Fartygsregister 1565: 40 läster, inte samma som skepp om 100 läster med samma namn (f d Brokiga/Gyllene L). Med i odaterad lista på örlogsskepp, våren 1565 (M 1761). Inte senare nämnt i arklireg eller någon annan räkenskap. LönR 1564: Lille Röde L, även i LönR 1565.

Flygande Draken

125

Lybskt handelsskepp erövrat vid Bornholm 15/7 1564 (KapR 3). Med i Fartygsregister 1565, nämnd i lista över örlogsskepp våren 1565, med i arklireg 1565 (SH 12:3): får best. Nämnd i arkliinv 30/9-66, 4/10-67. Tackelinv 1566: bojort (SH 15:2).

Depl: 40 L; 1566: 10"; 1565:2: 44 man.

Lybska Bojorten

Erövrade 1564. I M 1272 anno 64: Lybske Björnen (här saknas Lyb Boj som finns med i liknande lista i M 1272). Enligt *Tegel 1751*, s 123 erövrade vid Bornholm 15/7 men det behöver inte vara riktigt. Enligt AR 1564/14 får den arkliuppbörd 1564 (AR 1564/14), AR säger inget om år för erövring. KapR 3:8 har Lybska Bojorten erövrade 1564, gods redovisat i Kalmar, jfr dock Havfrun. KapR 3:11 har Lybska Bojorten, erövrade på Narvas farvatten 1564. Kan inte återfinnas i Fartygsregister 1565, men bojort utan namn i Åbo, erövrade på Narvas farvatten är en sannolik kandidat. Med i arklireg 1565 (SH 12:3, inte samma som Havfrun). Inte med i lista på flottan i RR 3/5-66 (kan den vara Snapphanen, Pepparsäck eller Hans von Wismar som nämns där?). Med i arkliinv 30/9-66, 4/10-67, 20/12-68. Arkliet levereras till StA 1569 och skeppet bekom en Älvsborgsborgare Hans Nilsson i skänk (Arkliäk 1569, SH 23:4). SR 18/5-73: Lybska Bojorten (i Sth) uppbörd endast för 1569. Fick Hilger Cristmans till skänk; 1568/78: fick en Älvsborgs borgare igen.

Depl: 1566: 8" 8" 7", 1568: 9" 8"; 1565:2: 39 man (L: Råbojorten); 1565 (SH 12:3): 5½ p.

Miserikert

30

Erövrade 1564, nämnd i Fartygsregister 1565 i Kalmar som erövrade, 10 läster. Kanske Lybske mersekrejaren, erövrade 1564 och gods redovisat i Kalmar (KapR 3:8). Med i arklireg 1565 (SH 12:3), inte med i arkliinv 30/9-66 men med i arklireg Kalmar, inv till 1567 och med i arklireg Kalmar 1567. Nämnd i höstlön 1567, Kalmar. Miserikert finns i SR 1570 Björkenäs, tydligen bland obeväpnade farkoster.

Depl: 10 L.

Lilla Bojorten *Bedöms som transportfartyg eller inte i tjänst*

Erövrade 1564 enligt register på erövrade fartyg i M 1272. Enligt *Tegel 1751*, s 123 erövrade vid Bornholm 15/7 men det kan vara fel. Är Lilla Bojorten om 4 läster (till Jon Myntmästare?) i Fartygsregister 1565? Jfr Havfrun. AR 1564/14 Lilla Bojorten erövrade 1564 av Gävle Björnen. 12 skytt, hela uppbörden levereras, inget kvar.

(Gullandske/Gåttlandske) Lammet *Bedöms som inte tagen i tjänst som örlogsfartyg*

KapR 3:8: erövrade 1564, gods redovisas i Kalmar. M 1272: Register på erövrade 1564. Enligt *Tegel 1751*, s 123 erövrade vid Bornholm 15/7 men det kan vara fel. Fartygsregister 1565: nämnd i Kalmar: Gåttlandske Lammet. sist, inget lästetal. Inte senare nämnd. Kan ha fått nytt namn, men orsak till namnbyte saknas. *Tegel 1751*, s 123 omkring juli 1564 togs vid Gotland en dansk bojort som danskarna 1563 tagit från en Älvsborgsborgare. Kanske G L och i så fall måhända återgiven till ägaren, men namnet tyder inte på det.

Danska Bojorten *Bedöms som antingen inte tagen i tjänst eller identisk med Sturen*

Nämnd i Fartygsregister 1565 i Narvas farvatten, 30 läster, erövrade. Inte senare nämnd (jfr Jute Bojorten och Sturen ovan).

HSH 12 (Rasmus Ludvigsson): dansk bojort, fribytare erövrade (tillsammans med 8 holländska skepp?) och sändes till Sth 1564.

(Lybske) Ugglan

?

Lybskt handelsfartyg, erövrade 1564, gods redovisas i Kalmar (KapR 3:8). Register på erövrade fartyg 1564 i M 1272. Enl *Tegel 1751*, s 123 erövrade vid Bornholm 15/7 1564 men det kan vara fel. Nämnd i Fartygsregister 1565 i Kalmar, erövrade: Ugglan åm - läster. Ugglan sist på lista på hövitsmän på örlogsskepp 1564/5 (M 1761) kan vara detta skepp, men kanske troligare Finske Ugglan, i AR 1565/7 arkli Kalmar: Ugglan: utgift 2 hela slangor, 1 dubbel falkonett.

Lybska Ugglan skänkt till herr Carolus de Mornay 1565 (AR 1565/22) med k: 1 dubbel falkonett, 2 enkla falkonetter + j: 2 1/4 slangor, 2 falkonetter, 2 falkonebarsser: S:a 9 skytt. Depl: Bestyckningen 1565 pekar på en storlek i intervallet 100-300 ton men det är inte säkert om detta var skeppets egen bestyckning.

Två små AR 1563/9:

L Wernemyner fribytare anno 64 falkoner och barsser

noch en annen fribyter som fienden borttog vid Bornholm anno 64, 11 lätta skytt (samma formulering i AR 1566/13).

Detta är inte Soldanen som finns med i räkenskapen.

AR 1564/20b uppbörd 1564 av

Ållenborgz szonn

Lybska Stångekrejaren

Tycks inte vara samma som de två fribytarna som också n i denna räkenskap båda i april 1564.

AR 1565/7 nämns de två fribytarna i Kalmar.

Peppersäck, med i odaterad lista Sandbergiska samlingen, Z 2932 bland fartyg i Kalmar. Även i lista på flottan RR 3/5-66.

I Fartygsregistret 1565 nämns som erövrade lybska:

Råbojorten I Arboga med salt inget lästetal

4 mersekrejare, en om 23 och tre om 20 läster, varav en såld

Fartygsregister 1565: I Åbo, Erövrade på Narvas farvatten: en bojort, en pinke: kan vara Skotske Pinken och antingen Lybska Bojorten (se ovan eller Hollands Bojorten. Jfr *HSH 12* (Rasmus Ludvigsson), s 262f som har Skotske P och en bojort erövrade under den finska sidan 1564.

Skotske Pinken

M 1272 erövrade 1564: syd den finska sidan. Skottepinken erövrade från Kungen av Danmark

SH 13:6: 1565 (?): nämnd på Narvas farvatten. Nämnd i Åbo 3/5 1565 och är då ett annat fartyg än Lille Pinken i samma stad.

Inte med i Fartygsregister 1565 (jfr dock ovan), kan vara Pinke på slutet i odaterad lista på örlogsskepp (M 1761), troligen tidigt våren 1565. Arklireg 1565 (SH 12:3): erövrade med bestyckning 8/9 1564 i finska skären av Konungen av Danmark. Nämnd 26/8-66 (SMHA D 2).

RR 3/5-66 lista på flottan: har Danske Pinken men inte Skotske P, troligen samma, men det kan vara så att den bytt namn till Engelska skeppet i denna lista och fortsätter som Engelske Pinken, tagen av danskarna i Reval 1569 (återtagen enligt en svensk källa).

RR 11/8-66 beställd till Varberg. Återerövrades i Reval enligt Probsts register men det var Engelske Pinken. Kan den ha erövrats i Varberg 1569 och vara identisk med det engelska skepp som Erik XIV köpte 1567, även nämnd 1568 (SMHA D 2).

I odaterad och fragmentarisk förteckning på besättningsstyrka 1565/6 (SMHF 2:6 finns både Engelske Pinke och Skotske Pinke. De strödda uppgifter om arkli som finns för dessa två visar inget samband.

Depl: Hade vid erövringen och utg till 1565 2 k falkonetter, 27 j: 1 falkoner, 16 barsser + 3 söndriga, 7 skeppshakar. 1566: k: 2 mickhakar, j: 17 barser + 3 söndriga, 7 skeppshakar, 36 kamrar. Probst: proviant till 80 man, bedömer deplacementet till 200 ton. Typbeteckningen pinke tyder på något på högst 100 ton, bestyckningen talrik men lätt. Oklart fall.

Hollands Bojorten

Erövrade 1564, gods redovisat i Kalmar (KapR 3:8). Nämnd i Åbo 3/5 1565 (FRA 1016, f 52). Arklireg 1565 (SH 12:3): från Åbo till Sth 1565, hade bestyckning som förstärktes. Arklireg första utredning 1565: lös lapp: borta.

Depl: 1565 (SH 12:3): 13 p.

Åbo Bojorten

Bedöms som dubbelnamn för Hollands Bojorten

Arklireg 1565 (SH 12:3): får 19 skytt (står sist). Enligt detta en annan än Hollands Bojorten. Men OBS Lilla Bojorten i räkenskaper FRA 1016 Åbo 1565.

Hollands Pinken

Bedöms som fetalieskepp

I SkgR 1566 inte samma som Hamburg Bojorten. ProvR 1566 (SH 17:1).

RR 3/5-66 fetalieskepp, dito i RR 30/5-67, nämnd 1566-67 i ProvR, Sth slott.

Den gamla Hollands Pinken senast nämnd 1562. Detta är troligen någon ny pris.

Depl: 1566: 8".

1565

I odaterad lista på örlogsfartyg med hövitsmän (M 1761), sannolikt tidigt våren 1565 nämns:

Hamburgs Bojorten

Lybska Bojorten

Lilla Bojorten (= Havfrun)

sist står:

Sturen (*övertäckt?*) las Bojort

Pinke (Skotske P?)

Ugglan (Finske U?)

(Finske) Ugglan

275?

Inte med i Fartygsregister 1565, och kan inte identifieras som något fartyg under byggnad i Finland i detta register. Kan vara Ugglan som nämns längst ned på odaterad lista över örlogsskepp med hövitsmän (M 1761), troligen tidigt våren 1565, jfr dock Lybske Ugglan. Arklireg 1565 (SH 12:3): vart utrustad i (lakun) och kom bestyckad till Sth 1565. Enligt min anteckning i arklireg för Långa Barken står i StA att artilleriuppbörden från denna (förlist

1565) levererades till Finske Ugglan. Ugglans arkliuppbörd från okänd ort 1565 är i fråga om kopparskytt exakt samma som L B och järnskytt har stora likheter (inte alla skytt från L B är med), varför denna överflyttning verkar säker. Ugglan har i arkliereg 1565 (SH 12:3) nästan exakt bestyckning som uppbörden från Finske Ugglan till StA 1566, enast fyra pjäser fattas (AR 1566/2). Av Åboräkenskaperna 1565-66 framgår att Långa Barken med skeppare Erik Gävle funnits där till 1565 och åtskilligt har levererats till Finske Ugglan/Ugglan. Nämnt i odaterad besättningslista över huvudflottan 1565/6 som Finske Ugglan. Inte i arkliinv 30/9-66.

Med i räkenskaper för Åbo 1566 som Ugglan och Finske Ugglan med tre olika uppbördsansvariga av vilka Jöns Thomasson står på båda (FRA 1044), bl a nämnd 27/1 1566 och 11/4 1566 (FRA 1044) (samt 28/12-år? med Erik Gävle som skeppare: denne var tidigare, bl a 28/12 1565 skeppare på Långa Barken). Ugglan nämns i RR 3/5-66, nämns i LönR 23/5-66.

Minst lika starkt bestyckad som Enhörningen och skulle kunna vara Nya Helsingfors Barken eller Helsingfors Barken ovan men till skillnad från E har U inte någon känd knytning till Helsingfors i källorna. Dessutom verkar det osannolikt att ett nybyggt skepp skulle ha avrustats redan 1566. Möjlighet: att det är det skepp i Helsingfors som i Fartygsregister 1565 kallas Flygande Gejst (90 läster) som fått nytt namn vilket skulle förklara Flyg Gs totala försvinnande efter Fartygsregister 1565. Inget samband mellan namnen (?) men rena omdop av priser förekommer 1564/65. Dock finns detta enligt 1565 års Fartygsregister i Helsingfors medan Ugglan först synes uppträda i Åbo.

Depl: 1565 (SH 12:3): 25 p.

Hamburgs Bojorten, Hamburgs Pinken

Hamburgs Bojorten från 1561 finns inte med i Fartygsregister 1565 och tycks utgå 1564, men kan möjligen vara Råbojort med salt till Arboga. H B med i odaterad lista på örlogsskepp med hövitsmän, tidigt våren 1565 (M 1761). Arkliereg 1565 (SH 12:3): Hamburgs Pinken, inget ing inv, får arkli 1565. I arkliereg för första utredn 1565 står Hamburgske Bojorten, heter pinke. I utg inv för arkli till 1566, H Pinke. I StA (SH 12:6) finns Hamburgs Barken, men inte Hamburgs Pinken, var lätt beväpnad.

M 1272 lista från våren 1565: Hamburgs Bojorten som kallas Hollands Pinken

M 1272 första utredningen 1565: nämnd som Hamb Boj, som örlogsskepp.

RR 3/5-66: H Boj. H B med i arkliinv 30/9-66. I odaterat register (c 1567), Sandbergiska samlingen Z 2931, nämnd i lista 10/5-67 (SH 1567) och i StA 1567 AR 1567/1

LönR 1568 fetalieskepp, nämnd i ProvR Söderköping, kvittens 8/7-68.

Inte med som örlogsskepp i Registren över flottan från 1568 och framåt.

Depl: 1566: 7"; 1565:2: 44 man; 1565 (SH 12:3): 6 p.

Stålnäbben

Pinke erövrad 1565, redovisas av Klas Horn (KapR 4:1). Inte med i Fartygsregister 1565. M 1272: första vårutredning 1565, står sist 30 man, nämnd i flottlista RR 3/5-66. Inte i arkliinv 30/9-66. Med i arkliinv Viborg 18/11-67 (SMHA D 2) och 20/12-68 (SH 23:3). Kvar till 1571.

Depl: 1565:2: 30 man; 1578: 30 man, 1579: 34 man; 18/11 1567 (SMHA D 2): 6 p, 1575-77: betydligt tyngre bestyckning: 17-22 p, 1579: 6 p.

(Lybska) Havfrun eller Lilla Bojorten

Inte samma bojort Havfrun som 1562, förlist 1563.

Skulle kunna vara Lybska Bojorten i KapR 3:8 erövrad 1564 (Öland/Bornholm), gods redovisat i Kalmar eller Lybska Bojorten i KapR 3:11 Narvas farvatten. Den ene kan vara Lybska Bojorten, den andra Havfrun/Lilla B.

Inte med som Havfrun i Fartygsregister 1565 om den inte är Lilla Bojorten om 4 läster eller bojorten i Åbo, erövrad på Narvas farvatten (till vilken det finns två andra kandidater, se ovan).

SH 12:6 (felsorterat StA, 1565): Havfrun eller Lille Bojorten får 10 skytt, bl a 2 ½ slangor.

Arklireg 1565 (SH 12:3): Lybska Havfrun. StA 1565: Havfrun eller Lilla Bojorten. Inget ing inv, får bestyckning under året. Arkliregister första utrustning: kallas Havfrun eller Lilla Bojorten. RR 3/5-66 inte med i flottan. Inte med i arkliinv 30/9-66.

Depl: 1565: 18 p (SH 12:5).

(Lybske) Jonas *Bedöms som fetalieskepp*

Erövrad, när och var? M 1272: örlogsskepp första utredningen 1565: näst sist 51 man (bl a 6 bösseskyltar), inte J/L Juthen, skadat register i Sandbergiska samlingen, Z 2931: på slutet Lybske Jonas, RR 3/5-66: L J i flottan.

AR 1566/2: L Jonas får 4 skytt. Med i arklireg 30/9-66 som fetalieskepp Jonas (jfr dock ex danskt). Lybske Jonas nämnd i register 10/5 67 (SH 18:8). Lybske Jonas i AR 1567/1 i lista 1568: fetalieskepp. LönR 1568 (SH 20:6) fetalieskepp.

Depl: 1566: 10"; 1565:2: 51 man.

Soldanen

150?

Erövrad 1565, gods redovisat i Kalmar (KapR 3:8, även 4:2). Arklireg 1565 (SH 12:3): beväpnat fartyg erövrat under Öland 1565, bestyckningen förstärktes. Arkliet levererat från Kalmar 1565 (AR 1563/9). M 1272: med i lista på örlogsskepp i första utredningen 1565. Med i odaterad besättningslista 1565/6, huvudflottan (SMHF 2:6). Inte med i flottlistan RR 3/5-66 men nämnd på Narvas farvatten i RR 30/5-66. RR 11/8-66: beställd till Varberg. Ej i arklireg 30/9-66.

AR 1566/2: erövrad av fienden 1566. 29 järnskytt redovisade som förlorade men kammaren tvivlar på att det är sant.

Depl: 1565:2: 98 man; 1565 (SH 12:3): 18 p.

(Lybske) Foxen

Togs av svenska flottan 31/565 vid Pommern trots att den belagts med pommersk sekvester (Garde, *Historie*, s 70. Lind, *Fredrik II*. s 82). Pinken Das Füchslein erövrad vid Pommern slutet av maj 1565 (*Fritze & Krause*, s 180) samt *HSH 12*, s 276 (Rasmus Ludvigsson).

AR 1563/9: får 1565 4 skytt från Kalmar. Inte med i flottlistan RR 3/5-66. Med i arklireg Kalmar, inv till 1567 (M 1272) med i höstlön 1567 (Reg i M 1272) fanns i Kalmar. Med i arklireg 20/12-67 i Kalmar (SH 1569/2) och 20/12-68 samt i ing inv till 1570 och ingen ändring 1570. SR 18/5-73: Fick en tysk igen u å. 1568/78 fick de lybske igen 1571; AR 1569/1c: pinke, åter till de lybska efter fredsförhandlingarna 1571. AR 1569/15 Har K Mt givit (?) de lybske igen, u å. Enligt odaterad lista i SH 25:2 pris 1570 men övriga anger att den fanns redan 1565.

Depl: Endast lätt bestyckning.

L stångkrejaren *Bedöms som fetalieskepp*

Erövrad när? Jfr 1564. Troligen nämnd i RR 3/5-66. Lybska ???krejaren 1566/2 får 6 skytt AR 1567/1: k: 2 mickhakar, j: 2 falkoner, 4 hakar till StA 1567. Lyb S fetalieskepp i LönR 1566 och ProvR Sth slott ("som skulle höra till flottan").

Engelske Pinken

Erövrad när och var? Artilleruppbörd kvitteras på odaterad lapp i SH 15:4. Nämnd i besättningslista för huvudflottan 1565/6. SMHF 2:6. RR 3/5-66 lista på flottan: Engelska skeppet.

I arklireg Viborg 18/11-67 (SMHA D 2) och dito 20/12-68 (SH 23:3).

Åter?tagen av danskarna i Reval 1569 (bl a arkliräk, SH 23:4). Danska källor kallar den Skotske Pinken.

I odaterad och ofullständig handling 1565/6 (SMHF 2:6) finns både Engelske Pinken och Skotske Pinken. De strödda uppgifter om arkli som finns för dessa två visar inget samband. Depl: 18/11 1567 (SMHA, D 2): 6 p.

1566

RR 3/5-66 räknar upp bland skeppen i flottan: **Pepparsäck, Snapphanen, Hans von Wismar**. RR efter 13/4-67 Hans von Wismar ska till Narvas farvatten.

ProvR Sth sl 1566: ca 18 fetalieskepp listas.

I Skeppsrulla 1566 (SH 15:2) långt ned (kan vara 1567): Svenske Draken, överstruken, en gång till Svenske Draken, värderad till 2000 mark?, tre master, stor- och fockmärs, 11" 10". I ProvR Sth slott 30/7-67 **Svenske Draken**, skeppare Mats Tysk. men i dito 22/9-67 står enligt min läsning tydligt **Sundske Draken**, här listas 16 fetalieskepp. Inte med i något arklireg.

Sjöhunden, Lybske Sjöhunden (sistnämnda endast i ProvR 1568)

Lybskt fartyg erövrat av Peder Larsson mellan Nya Djupet (Stralsund) och Öland 29/4-66 (KapR 4:5). Inte med i RR 3/5-66. I arkliinv 30/9-66 sist: J: 2 dubbla och 4 enkla falkonetter, arkliinv 4/10-67 samma, inte med i arkliinv 20/12-68 (SH 23:3). Lönr 1568 (SH 20:6): fetalieskepp, dito i ProvR 1568 (SH 21:3) som Lybske Sjöhunden.

KapR 4:5: 29/4-66 erövrar Flygande Serpenten och en liten pinke.

KlädR III A:37:1, Slottsarkivet: klädesuppbörd 1566 från Sjöhunden och Serpenten (den senare bör vara den lilla pinken).

Depl: 1566-67: 8 p (j).

Lybske Pinken nämns i lista på flottan RR 3/5-66 och på slutet i lista 10/5-67 (SH 18:8), i lista 1568 (SH 21:4, från Lagus samling): fetalieskepp, dito i Lönr 1568 (SH 20/6).

Flygande Serpenten

Lybskt fartyg erövrat av Peder Larsson mellan Nya Djupet (Stralsund) och Öland 29/4-66 (KapR 4:5), eller: RR 5/3-67: Flygande Serpenten tagen 1566 av Hans Larsson på Narvafarvattnet: Philippo Asshers? halvpert skulle han få ta igen (?). Har sannolikt tillfallit Göran Persson. Inte i arkliinv 20/12-68, får arkliuppbörd 1569 (SH 23:3). 1568/78: från Jöran Persson 1569, utrustad 1569. M 1761: plan 1570: örlogsskepp. SR 18/5-73: upplagd i Helsingfors, tillagt: upptagen och nedsänkt i Narvadjupe 1574; 1568/78: sänkt i Narvadjupe 1574. AR 1573/22: liten pinke.

Depl: 1568: 5"; 1570 (SH 24:): 7 p.

I inventarium på tackel 12/12 1566 i Kalmar nämns fem fribytare med inventarier och vem som erövrade dem.

1567

Viborgs Morianen, Lybske Morianen, Finske Morianen

200?

Erövrad (Lyb M) av Stålnäbben 1567 under Eckholm på det Narvkafarvattnet, inventerad i Sth 3-9/7-67 (KapR 5:9). Skeppsrullan 1566 (SH 15:2): långt ned: Lybske Morian, erövrad på Narvas farvatten 1567: 10" tåg, tre master. Blåmannen är ett annat skepp i denna rulla. SMHF 3:2: avlönad i Viborg 26/8-67, ProvR 1568: Vib M, Lyb M.

1568/78: Fanns vid Viborg 1568 och var ett annat fartyg än Blåmannen som också fanns i Viborg 1568. AR 1569/1 listar alla beväpnade fartyg, inkl Blåmannen i Viborg. Tillagt: Förutan Viborgs Morianen som är utrustad med Viborgs slotts skytt.

AR 1569/16: Särskild räkenskap för V Ms arkli 1569-72, med utg inv till 1573. Fick 1569 arkliuppbörd, bl a från Blåmannen (annan redogörare). Av arkliuppbörd att döma ett litet fartyg. Nämnas på slutet i arkliräk 1570 med något datum 22/7-70, har inget artilleri. SR 18/5-73: Sänkt i Narvadjupet 1574. 1568/78: dito u å.

I SkgR 1570 Kalmar (SH 24:3) finns både Viborgs M och Finske M, samma skeppare. SMHF 3:9 materielräkenskap Kalmar finns både F M och VM. AR 1570/20 kvittens Erik Jakobsson, Björkenäs, samma skeppare för både F M och V M. I lista på rustade örlogsskepp 1570 i Sandbergska samlingen, Z 2779-80 finns namnet två gånger på olika ställen. SH 24:9:

Mantalsreg: F M i Viborg 12/12-70. Förvirringen kan bero på att Danske Morianen (1564) enligt flera handlingar tillhörde Viborgseskadern 1570-71.

Uppenbart inte identisk med den äldre Blåmannen som skänks bort 1569.

Depl: 1566: 10"; 1569 (AR 1569/16): 12 p.

AR 1567/1 av ett fribytareskepp som blev erövrat på Narvafarvattnet: 8 j lätta, se även AR 1567/8.

AR 1567/12 Myrbjörnen, i Kalmar. Räknas i SR inv till 1569 till slottets skutor.

1568

AR 1568/2 35 Järnskytt på tre pinkor som erövrade på Narvas farvatten 1568: skulle kunna vara: Gotlands P. Bornholms P och Flygande Gejst.

AR 1568/2 8 Järnskytt till en pinke som Hans Nobell erövrade 1568. Denna är inte identisk med någon av dessa tre, står direkt efter dem.

Gullands Pinken i lista på fartyg 1568 (från Lagus samling, SH 21:4).

Gottlands Pinken nämnd 30/6-68 i AR 1568/2, inte Bornholms Pinken.

Hollands eller Bornholms Pinken eller Könsbergs Jakten (sistnämnda enl Arklireg)

AR 1568/2: nämnd 11/6-68 Med i arkliinv Kalmar 20/12-68 (SH 23:3) som Bornholms Pinken. Med i ing arkliinv till 1570 (kallas Könsbergs jakten eller Bornholms Pinken) "men skeppet med partzeler är upsatt i Kalmar, persedlarna fördelade på andra skepp som såldes när sändebuden var i Stettin anno 70 Och finns vidare utgift anno 71 års räkenskap efter man icke fick besked ther oppå". AR 1569/15 låg som vrak i Kalmar, sålde ståthållaren förenämnde pinke till en borgare i Stralsund Bengt Weel ??? Arklireg 1570, anteckning till utg inv till 1571: upplagd i Kalmar, såldes till en stralsundare Bengt E ???menn, borde vara i 1570 års räkenskap men besked saknades. SR 18/5-73: bortsåld av sändebuden i Stettin u å; 1568/78: dito 1570. Inte med i listor över rustade örlogsskepp 1570.

Depl: 1568: 8".

Flygande Gejst, Lybske Gejsten

Kan inte vara det skepp på 90 läster som nämns i Fartygsregister 1565.

AR 1568/2: en fribytare benämnd Flygande Geist nämnd 11/6-68.

Med i arkliinv 20/12-68 med 14 falkoner och hakar, står som 3e från slutet i Sth registret (SH 23:3). Med i artinv t 1570. M 1761: plan till 1570 med som örlogsskepp, sist i Kalmar (ordet Gejst borta p g a skada, men uteslutningsmetoden visar att det är F G), Sandbergska samlingen, Z 2779-80 utrustad som örlogsskepp 1570, sist på listan som Gejsten. Odaterad lista 25:2: Gejsten, fick Anders Lorichs. SR 18/5-73: Lybske G, fick Anders Lorch till skänks

u å. 1568/78. Flyg G, dito 1571, AR 1569/1c pinke till A L, tillhörde honom 1573 (inte skänkt det året).

Depl: 1568: 6½".

Probst: FLIEGENDE GEIST Pinke 5 1570 1571 Svensk prise Orlogsskib
Tilbagegivet

1570 sep. svenske gesandter i Stettin afsendte det svenske Skib Fliegende Geist til Sverige, blev i Nydyb taget af de danske (Lind p 161). Orlogspinken Fliegende Geist erobret af Sylv. Francke i Östersöen 1570 (GaSöm p 89).

1571 sv. fordring på pinke F G, som under fredsforh. i Stettin var opbragt af danske udliggere, og fik løfte herom (Lind p 169).

I SMHA D 2: Karsten Konigs räkenskap på Varbergs slott Anno 1568 nämns: Järnskytt (2 gamla enkla barsser, 5 skeppshakar) bekommit på ett danskt skepp.

1569

Bojorten *Bedöms som transportfartyg*

Pris 1569. I Kalmar, såld av sändebuden i Stettin 1570 enligt odaterad lista i SH 1570, SR 18/5-73 och 1568/78, den sistnämnda med år. Inte i plan 1570, M 1761.

Prysske Pinken

Arkliräk 1569, inget ing inv får uppbörd enligt kvittenser 26/10-69. AR 1569/2: erövrad på Narvafarvattnet. Pris 1569, odaterad lista i SH 25:2: försåld i Kalmar. SR 18/5-73 och 1568/78: upplagd i Kalmar. Kvar i utg inv till arklireg 1571.

Rågpinken

Pris 1569. Får arkliuppbörd enligt kvitto 15/8-69 (SH 23:4). Såld i Kalmar (SH 25:2 odaterad lista (allra sist) i Arklireg, får ny uppbörd 1569, med i ing inv till 1570, ingen ändring 1570. Inte med i SR 18/5-73 och 1568/78, men med i lokala SkgR Kalmar 1570. Kvar som beväpnat fartyg 19/6-71 i AR 1571/1, enligt AR 1571/6 på Narvafarvattnet, därefter inte påträffad i AR eller SkgR.

Lille Röde Hunden, Danske R H

150?

AR 1569/1c R H fribyteskepp erövrad 1569 på Narvas farvatten: 4 k och 28 j varav 5 ½ slangor. Arkliräkenskap 1570: Erövrat från lybeckaren Hans Claesson med 32 skytt (varav 5 ½ slangor av j), arklivet och skeppet åter till ägaren 1570. Odaterad lista i SH 25:2: Fick Rode Johan igen. SR 18/5-73, åter till skepparen u å; 1568/78: dito 1570. OBS Med i M 1761 plan 1570. Arklireg erövrad från lybeckaren Hans Clason 1570 som fick det tillbaka 1570.

Depl: erövr 1569: 22 p.

1570

Lybska Bojorten

Erövrad av Klas Flemings flotta vid Bornholm 1570, till Påvel Rode i betalning för gammal gäld (KapR 6:1). SR 18/5-73: till Påvel Rode i betalning, u å. 1568/78 dito 1570, AR 1569/1c till P R för gammal gäld tills med skytt anno 70.

Engelska Maria/Engelska Pinken

150?

Pris 1570. Odaterad lista i SH 25:2: Fick Anders Lorichs; SR 18/5-73 skänkt till Anders Lorch u å; 1568/8: dito 1571 (dock inte entydigt). AR 1570/2: bekom till skänk 5/10-70.

Arklireg och AR 1570/20: t A L 1570. AR 1570/15 Inv på arkli på Engelske Marien från 1570 till 1571 som jag Anders Lorck bekommit haver. Arkliräkenskap 1570, inte med i ing eller utg

inv, står att skepp och inv är skänkta (överstr: sålda) efter K Mt befallning och brev till Anders Lorch.

SMHF 3:9 (egentligen en KapR): Kalmar Barken och Foxen erövrade två pinkor mellan Gotland och Öland: Uglan och Feye Tasken med viss beväpning, samt en stångkrejare, tydligen obeväpnad. Artinv på de två förstnämnda i KapR 6:1 där de tillsammans med Danska Björnen kallas örlogsskepp.

Gotlands Pinken, Ugglan

SR 18/5-73, 1568/78: Pris 1570, till herr Erik Gustavsson u å. Inte med i listor över rustade örlogsskepp 1570.

Faije Taskan (Vegetaskan)

SR 18/5-73: upplagd i Kalmar, Sandbergska saml, Z 2779-80: pris 1570 och bortgiven; inte med i odaterad lista i SH 1570; 1568/78 Upplagd och sjunken i Kalmar. KapR (SMHF 3:9): pinke.

Fribytaren i odaterad lista SH 25:2 Kalmar, erövrade 1570, nedsunken. Står efter Ugglan, Faije T ej med i denna lista och antagl är detta F T.

Depl: SMHF 3:9 vid erövr 8 j: eff 4?

Två skepp erövrades från Casten Rode, rysk kapare, 1570 och återlämnades till sina skeppare (KapR 6:1). De är inte med i annan fartygslista täckande 1570 än SR 18/5-73 och 1568/78, dock nämnda som Carsten Rodes fribytare i AR 1569/1c där det (liksom i AR KapR 6:1) framgår att arkliet behölls - det hade rimligen tillhört Casten Rode. Fortuna med i ArkliReg som fribytare (utan namn) men är överstruken vilket tyder på att återlämnandet skedde under 1570: Jfr AR 1570/4 överstruken text.

Fortuna

Pris 1570, åter till skepparen 1570. 18 skytt varav 2 3/4 slangor, 2 1/2 slangor, 2 1/4 stycken av J (AR 1569/1c).

Hollands Fortuna

Pris 1570, åter till skepparen 1570/Danzigskepp. 6 J skytt: varav 2 1/2 slangor (AR 1569/1c).

Dessa två kan bedömas som örlogsskepp men även som att de aldrig togs i svensk tjänst.

Galärer

Draken

Se större örlogsskepp.

Snörepilen

SkGR 1563: Gamla S. Fartygsregister 1565: med i koncept i M 1272 som Gamle S, ej med i utskriften.

Depl: 1556: 8"; 1556: 7"; 1556/7: 96 man; 1544: 6 p, 1555: 7 p.

Björnen

Nämnd 1561 SkGR, LönR, vol 1: 1562.

Depl: 1556-58: 8"; 1556/7: 161 man; 1544: 80 p, 1555: 37 p.

Enhörningen

Nämnd 1561 SkGR, LönR, vol 1: 1562 och Mantalsreg 1563 (Upplands Handling 1563:32).

Depl: 1556-58: 7"; 1556/7: 161 man; 1544: 42 p, 1555: 40 p.

Uroxen

Nämnd i arklireg 1565. StA 1567: uppbörd från Uroxen i AR 1567/1.

Depl: 16 L; 1556-58: 7"; 1556/7: 104 man; 1544: 20 p, 1562 (SH 8:5): 6 p.

Buffeln

Nämnd 1561 SkgR, i LönR, vol 1, 1562 (jfr Viborgs Falken, troligen är det dock galären), Mantalsreg 1563 (Upplands Handling 1563:32).

Depl: 1556-57: 7", 1558: 6"; 1556/7: 104 man, 1544: 11 p?, 1555: 13 p.

Rosen

Nämnd i 1561 SkgR, LönR, vol 1: 1562, Mantalsreg 1563 (Upplands Handling 1563:32) (står bland de sista, ihop med 10 andra galärer, därför sannolikt den äldre Rosen, inte det nya fartyget med detta namn). LönR, vol 4 1563, Rosen, skeppare P Sonesson. Klädeslön för 1563 betalad 20/1 1564 (SH 10:1) till Rosen, skeppare P Sonesson. Utgår sannolikt sent 1563 eller tidigt då det nya fartyget Rosen får detta namn mellan 10/1 och 16/4 1564 (SH 10:1).

Depl: 1556-57: 7"; 1556/7: 124 man; 1544: 18 p, 1555: 13 p.

Galejan i Vadstena

Senast nämnd 1559.

Soldanen

Nämnd 1561 i Kalmar, med i Kalmar skg inv till 1563 (SH 8:7). I SmH 1562:4, arkliräkning Kalmar slott nämns uppbörd från galejan Soldanen som blev upphuggen. Bör ha funnits till 1563: uppgiften om upphuggning kan avse något som hänt efter 1562 även om själva uppbörden skedde det året.

Depl: 1556-57: 8", 1561-62 (SH 7:16, 8:7): 8"; 1556/7: 126 man, 1555: 37 p.

Morianen (hertig Johan)

Nämnd i inv och räkenskaper för Åbo 1558-1561 (1557 i inv Sth skg), inte i löneräkenskap för Johans fartyg 10/1561 (K 341).

Depl: 1556-57: 7", 1561: 8" 6"; 1556/7: 142 man; 1555: 25 p.

Hjorten

Nämnd i Fartygsregister 1565, StA 1567: uppbörd från Lille Hjorten (tillsammans med Uroxen): AR 1567/1 (inte säkert det är galären men rimligt).

Depl: 16 L; 1556-58: 7"; 1556/7: 94 man; 1555: 20 p.

Havfrun

Nämnd 1561 SkgR.

Depl: 1556/7: 110 man.

Löse Klinkan

Senast nämnd 1560.

Depl: 1556-57: 7", 1558: 9½"; 1556/7: 137 man; 1555 20 p.

Löse Segelskeppet/Galejan

Löse G nämnd SkgR 1560, skeppare Sven Skåning (Löse Klinkan är en annan galär), SkgR 1561, i ProvR, vol 18, 1561 skeppare Sven Skåning, och i SR 4/10-62. Blev borte med Lösa Galejan 1562 på Revelske farvattnet (AR 1561/6b) 1 3/4 slanga m m: AR 1562/4 förlust L G kvittens 18/5-62 då den tydligen bestyckades.

Depl: 1556-57: 6", 1558: 8"; 1556/7 124 man; 1555: 20 p.

Flytspånen (hertig Johan)

Med i räkenskaper för Åbo sedan 1556, nämnd där i okt 1561 (K 341) och i inventarium till 1562 (SH 7:15).

Depl: 1556: 7", 1561: 6" 5" 5", 1561/2: 5" pliktankare; 1556/7: 80 man; 1555: 7 p.

Ulven (hertig Johan)

Med i räkenskaper för Åbo sedan 1558 (i Sth skg inv 1557), nämnd i Åbo 1561 (K 341), Övergick troligen till kronan från hertig Johan 1563; Åbo Galejan i arklireg 1564 (AR 1564/15) och Ulven i AR 1564/14 är p g a sammanfallande uppgifter uppenbart identiska (se nedan). Nämnd i Fartygsregister 1565, med Sigfrid Jönsson. Förlist 1565 (arklireg 1565, SH 12:3). SmH 1566:12A, legofolks lön Kalmar slott, valborg 1565: dette skepp blev borta vid Affuelskär (Avaskär i östra Blekinge) och en del av folket med.

Depl: 16 L; 1556: 8", 1561: 8" 7", 1561/2: 8" pliktankare; 1556/7: 140 man; 1555: 26 p, 1564/14: 7 p.

Lille Gripen

Kvar till 1571, enda galejan i arkliinv 30/9-66.

Depl: 20 L; 1556, 1558: 6½", 1566: 8" 9"; 1556/7: 104 man, 1565:2: 49; 1555: 13 p, 1562 (SH 8:5): 5 p.

Lille Leonen (Lejonet)

Nämnd i Fartygsregister 1565. AR 1566/13: ligger nedsjunken vid Kalmar, leverans av arkli 1566, Med i inv Kalmar 12/12-66.

Depl: 24 L; 1556-57: 6", 1558: 8"; 1556/7: 140 man; 1555: 24 p, 1562 (SH 8:5): 9 p.

Turken

Med i tackelinv 1566 (kallas galej), i SkgR 1566, i ProvR Sth slott 1566.

Depl: 16 L; 1556-57: 6", 1566: 7"; 1556/7: 121 man; 1555: 6 p.

Näcken

AR 1570/16: skänkt till hertig Karl 1570. Registren: dito u å.

Depl: 24 L; 1556/7: 104 man (Stora Nya Galejan); 1562 (SH 8:5): 11 p, utg 1566 (M 1272): 9 p.

Springvalen

Förlist 1565 (arklireg 1565, SH 12:3), uppbörd av skytt AR 1566/2.

Depl: 16 L; 1556/7: 96 man (Lilla Nya Galejan); 1563 (SH 9:3): 7 p.

Galeja vid Älvsborg

Byggd 1556-57 och senast nämnd 26/12 1559 då galären som byggdes vid/är liggandes vid Älvsborg fick hampa och tjära (VoH, Lödöse/Älvsborg 1560). Sannolikt identisk med Älvsborgs Barken nämnd f f g 1560.

Lille Svanen

Kvar till 1571.

Depl: 16 L; 1566: 8", 1568: 9", 1576: 9"; 1556/7: 80 man (Lilla Nya Galejan på stapeln); 1562 (SH 8:5): 4 p.

Hollands Galejan (Förmålade Galejan)

Nämns ännu 1563 som Nya Galejan/Förmålade Galejan (ProvR, SH 9:7, se kvittenser) och är förmodligen Nya Galejan i SH 10:3 (lön 1564). Med i arklireg i Kalmar 1567. SR 18/5-73:

Upplagd i Kalmar; 1568/78: upplagd och sjunken i Kalmar u å. Arklireg: Inv till Kalmar Falken 1570 (1569!). AR 1569/15 upphuggen till ved i Kalmar u å.

Depl: 16 L; 1558: 8"; 1562 (SH 8:5): 17 p, utg 1566 (M 1272): 19 p.

Galeja på Vänern I

Nämnd i LönR 1562 Älvsborg. I LönR 1565 (SH 12:4) nämns lön till galejorna på Vänern 1563, 1564 och halva 1565.

Galeja på Vänern II

Nämnd i LönR 1562 Älvsborg (en eller två? Verkar vara endast en galeja), samt i LönR 1565 (SH 12:4) nämns lön till galejorna på Vätern 1563, 1564 och halva 1565.

Nybyggda 1561-70

Liljan

Byggd i Stockholm 1562. SkgR 19/6-11/10 bygningsräkning för ny galej (SH 8:3). Skeppsbyggmästare kan vara Henrik Mattsson. Kan vara Nye Byggningen i LönR, vol 1 1562. Bör vara Nya Snörepilen (skeppare Sven Skåning) bland galejorna i SkgR 1563 (SMHF 1:21) och Nye Galejan (skeppare Sven Skåning) nämnd i löningsregister för knektar 1563 (MR 1563/2), dito med dito i Mantalsreg 1563 (Upplands Handling 1563:32) och dito, men med skeppare Olov Jonsson i klädeslön för 1563, betalad 20/1 1564 (SH 10:4). (Observera dock Nye Galejan med Bengt Jonsson, nämnd 1563, LönR, vol 4/Uppland, samt Nye Galejan i ProvR 1563, SH 9:7, med Jöns Gregersson som skeppare: den senare är enligt kvittensregistret Förmålade galejan). Mantalsregistret 1563 (Upplands Handling 1563:32), har vecka 14 bland galejorna första och andra nybyggningen, vecka 31 endast Nye Galejan/Sven Skåning. I LönR 16/4 1564 (SH 10:1): Liljan, skeppare Sven Skåning (hövitsman P Svensson).

SR 18/5-73: Söld i Stettin av sändebuden u å. 1568/78: dito 1570. AR 1569/12: Söld u å av herr Nils Gyllenstierna i Tyskland med arkliuppbörd.
Depl: 24 L; 1565:2: 60 man; AR 1569/15 23 p.

Ny galeja

Under 1563-64 nämns utöver Liljan/Nya Snörepilen i en rad källor även en annan ny galeja, i vissa fall under byggnad. Arkliregister 1563 (SH 9:3) och 1564 (AR 1564/14) har dock ingen uppgift om arkli på någon sådan galeja och den finns inte i Fartygsregister 1565. Om den funnits har den tydligen inte beväpnats, vilket förefaller egendomligt under ett pågående krig. Det är troligt att det andra galejbygget som nämns 1563 blev den nya barken Rosen. Under 1563-64 används namnet Nya Galejan även för Hollands Galejan (ovan) och Ulven/Åbo Galejan, medan Nye Galejan under 1564 torde vara samma som Åbo Galejan (ovan och nedan).

RR 1/11-63: två galejor och några håpar ska uppsättas i Sth och två furugalejor i Helsingfors; inga spår av att galejbyggen blev av i Stockholm och Helsingfors.

Åbo Galejan

Nye galejan med Erik Jönsson som skeppare nämns i räkenskaper för Åbo slott 1564, får lärft 13/4, tjära och 12 bräder 15/4 (FRA 991, f 42, 45), Nya Finske Galejan, Erik Jönsson nämns 6/5-64 i ProvR, kvittensregister (SH 10:3), Åbo Galejan nämns i VoH, Sth slott 12/5-64 med skeppare Erik Jönsson. I LönR 1564 (SH 10:1) nämns Nye Galejan med Erik Jonsson som skeppare och en med samma namn (olika stavning: Erik Joensson?) som hövitsman. Dessa namn avser uppenbart samma galär, vilken av kom från Åbo till Stockholm 1564 och som rimligen tillhört hertig Johan (d v s sannolikt Morianen, Flytspånen eller Ulven, se ovan). Åbo Galejan i AR 1564/15 (SkgR arkli) är med säkerhet Ulven i AR 1564/14 varför det med stor sannolikhet rör sig om denna galär. Möjligheten finns att en ny galär byggts i Åbo 1563 och sedan fått namnet Ulven men bortsett från ordet "ny" saknas belägg för detta. I AR 1564/14 och 1565/15 finns inga spår av att fartyget fått någon ny arkliuppbörd 1564, detta till skillnad från Åbo Klinkaren som tydligen kom helt obestyckad till Stockholm. Detta tyder på att Ulven inte var en nybyggd galeja utan den gamla med detta namn.

Förgyllde Gripen

Byggd i Stockholm (?). 1568/78: Tilljord 1569. Får segel m m 3/9-69 i Sth skg (SkgR). Får arkliuppbörd 1569 (SH 1569/2). Galeja enligt AR 1570/16: Nye galejan eller Förgyllde

Gripen, bör vara Nye Galejan i plan 1570 (M 1761). AR 1570/16: skänkt till hertig Karl 1570.
Namnet bör syfta på Södermanlands vapen.
Depl: till hertig Karl med 1 ½ slanga, 2 dubbla och 2 enkla falkonetter, 12 falkoner (allt k), 9 p (AR 1570/16).